

పీఠిక

ఆరోగ్యార్థ మొనరించిన భాస్కరస్తుతి యగుట నిది యారోగ్యభాస్కరమని యనంబడియెడి. 122 పద్యములతోఁ గూడిన యొక యల్పగ్రంథము గాని యెక్కువ కాదు. ఈ పద్యములైనను సర్వసంస్తవయోగ్యములైనవి స్వల్పము. ఒక్క నా వ్యక్తికే సంబంధించినవి చాల. ఇట్టి చిట్టిపొత్తమునకుఁ బీఠిక కూడ వ్రాయుట యనవసరము. పైపెచ్చు హాస్యాస్పదము. గ్రంథరచనాకారణము మొదలైనవన్నియు నందే వివరింపఁబడియున్నవి. నా యనారోగ్యమును బ్రకృతము చాలవఱకుఁ గలిగిన పునరారోగ్యము భాస్కరప్రసాదమూలమగుటయు నే దీనిరచనకు ముఖ్యకారణము. అట్టి ప్రసాదరావుగారియెడలఁ జూపవలసిన కృతజ్ఞత యంతయు గ్రంథమందే చూపియుండియుఁ దనివిచాలక మఱికొంత మిత్రలేఖల ద్వారమునఁ గూడఁ జూపఁదలఁచియు నా యనారోగ్యమునకుఁ బరితపించియుఁ దగు సాయమొనర్చియు నున్న మిత్రులయెడలఁ గూడఁ గృతజ్ఞుఁడనగుటకును దన్మిత్రలేఖలు మాత్ర మిందుఁ గొన్ని ప్రకటించుచున్నవాఁడను. ఇదియే దీనికి నా పీఠిక. అందు ముందు కథానాయకుని లేఖయే ప్రకటీక్రియమాణము.

—♦ మిత్రలేఖలు ♦—

అమలాపురము, తూ॥ గో॥ అంగిరస సం॥ జ్యేష్ఠ బ ౧౧ 28-6-1932

మీ రనారోగ్యముగా నుండుచున్నట్లును వ్యాధి మిమ్ములను చాలరోజుల నుండి పీడించుచున్నట్లును నింతవఱకు... కుదురనట్లును నభినవసరస్వతి తెలుపుచున్నది. ఆషాఢ శు ౧౧ మొదలుకొని గోదావరీపుష్కరప్రారంభమగును. పుష్కరము పేరుచెప్పియైనను నొకసారి యిటకు సకుటుంబముగా వచ్చి యొక పక్షమైన నాయొద్దనుండి మీరోగమున కనుకూలమగు మందు సేవించఁగలందులకుఁ గోరుచున్నాను. ఇటులొనర్చినఁ దీర్థము స్వార్థముఁ గలసివచ్చును. మీవంటివారి కాతిథ్యమిచ్చుట కన్నోదకములకుఁ గొదవలేదు. మీరు మిత్రులు బంధువులు గురువులు నగుటచే మాయింట నింత ప్రసాదము పడయుటకు నేను గోరకుండనే మీకు వాక్కు కలదు కావున వెంటనే బయలుదేరి వచ్చి నాకోరికను దీర్చి మీరు నిరామయులగుదురుగాకయని కోరుచున్నాను... రాక కెదురుచూచుచుందును ... రాజమండ్రినుండి స్టీమరుమీఁద బొబ్బర్లంక వచ్చి యటఁ గారెక్కిన మా గుమ్మములో నిలుచును... ప్రసాదరావు.

త్రిలింగ కార్యాలయము ... మద్రాస్

అయ్యా! శ్రీముఖ సం॥ ఆషాఢ శు ౬ (29-6-33)

నమస్కారములు ... ఈమధ్య జబ్బుచేసినందునఁ బత్రిక నిలిచినందుకు విచారపడుచున్నాను. త్వరలో నారోగ్యము కలిగి యింకను గొంతకాలము సారస్వతసేవ చేయుదురని యెంచుచున్నాను ...

వావిళ్ళ వెంకటేశ్వరులు.

చంద్రికాముద్రాక్షరశాల, గుంటూరు.
శ్రీముఖ సం॥ ఆషాఢ బ ౩ (10-9-33)

... బహుప్రణామపూర్వము విధేయుఁడు చతుర్వేది అమరేశ్వరుఁ డొనర్చు విన్నపములు. ప్రకృతము ... ఏతన్ముద్రాశాలయందు మేనేజరుగా నొకింత కఠిన సరణి వ్రాయవలసివచ్చుటచే నన్ను మన్నింతురుగాక ... ఎట్టివిపత్ప్రవాహములు నిరోధించినను దాటఁజాలి యిరువదియాఱుసంవత్సరములనుండి యాంధ్రదేశమం దెల్లెడల వ్యాప్తమై మీ యభినవసరస్వతి యిట్టి మతవిప్లవసమయమున నిలిచిపోవుట సనాతనధర్మావలంబుల దౌర్భాగ్యమనక తప్పదు ... మొదట మీయారోగ్యస్థితి దెలుపుచుఁ బత్రికానిర్వహణవిషయమై వ్రాయుఁడు. కాలపరిస్థితినిబట్టి ముద్రాశాలల నిర్వహించు టెంతయు నాయాసకరముగానున్నదికాన మీరీయవలసిన పైకమును జరూరుగాఁ బంపఁ బ్రార్థితులు ... ఇంతకంటె హెచ్చుగా వ్రాసి దీర్ఘవ్యాధిజర్జరిత మైన మీహృదయమును నొప్పింపఁజాల.

నూజవీడు

ఆర్యా! శ్రీముఖ సం॥ ఆషాఢ బ ౪ (11-7-33)

మీ దేహారోగ్యము చక్కగా లేదని తెలిసి మాకందఱికిఁ జాలకష్టమాయెను. మీ మిత్రవైద్యసహాయముచేఁ ద్వరలో నారోగ్యము కలుగునని భగవంతుని బ్రార్థించుచున్నాను.

ఇ॥ యే నమస్కారములు
చేబ్రోలు రాజగోపాలరావు.

గుంటూరు
శ్రీముఖ సం॥ ఆషాఢ బ ౫ (12-7-33)

... అంతటంతటఁ బ్రసాదరావుగారియొక్కయు మీయొక్కయు క్షేమము వ్రాయఁ బ్రార్థితును. మీ కిప్పట్టున శ్రీవారి వైద్యమే సర్వథా శ్రేయస్కరము. కొంచెము వ్యవస్థ పట్టినను బునరారోగ్యమున కింతకన్న శరణములేదు. ఆరోగ్యమును గల్గితీరును. మీ యుపాస్యమాన దైవము మిమ్ముఁ దోసిపుచ్చఁడు. నేనును యథాశక్తి నాయిష్టదైవమును మీనిమిత్తమై ధ్యానించుచుందును.

శా॥ మిత్రేందుప్రభృతిగ్రహంబులకు నీమేరన్ నివేదించి స
న్మైత్రీవల్లభునిం బ్రసాదభిషజున్ మన్నించి యానాఁడు సౌ
మిత్రిన్ శీఘ్రమ యుద్ధరించినటులీ మేదిన్యమర్త్యాగ్రణిన్
మిత్రున్ బాంధవు బాలసంతతికు సామీరీ! కృపం బ్రోవుమా.

...శిష్టా హనుమచ్ఛాస్త్రి.

కొల్లాపురము.
శ్రీముఖసం॥ శ్రావణ బ౩ (8-8-33)

...వందనసహస్రంబులిచ్చి శిష్యపరమాణువు లిఖించుచున్నది... ఇంకను మీ దేహారోగ్యము పూర్తిగ లేదని యారోగ్యభాస్కరపద్యములే సాక్ష్యమిచ్చుచున్నవి. పద్యములు హృద్యములుగ నున్నను దద్భావములుచూడ గుండె నీరైనది... ఆరోగ్యభాస్కరపద్యములు మఱికొన్ని పంపుదురని ప్రార్థన... రామసుబ్బరాయుఁడు.

జానపాడు

శ్రీముఖసం॥ శ్రావణ బ౧౧ (16-8-1933)

నమస్కారములు... మీశరీర మింకను బూర్ణారోగ్యము చెందనందుకు వగచుచున్నాను... మీ శరీరారోగ్యముగురించి యెల్లపుడు భగవంతుని బ్రార్థించుచు జవాబు కెదురుచూచుచున్నాను.

జానపాటి లక్ష్మీనారాయణ.

జానపాడు

శ్రీముఖసం॥ శ్రావణ బ౧౨ (18-8-33)

నమస్కారములు... మీయింటిఖర్చులువగైరాకొఱకు మీ రేమాత్రము విచారపడవద్దు. మీ రింటికిఁజేరువఱకు నెంతఖర్చైనను నామెగా రడిగినవెంటనే యిచ్చుచునుండఁగలను. ఇదివఱకుఁగూడ నా ప్రకారమే యిచ్చుచుంటిని. మీశరీరవ్యాధి పూర్తిగా నెమ్మదించువఱకు నక్కడనే యుండఁగోరెద...మీస్థితినిగురించి మీయింటిలోఁబడు విచారము వ్రాయశక్యము కాదు. మీశరీరారోగ్యముకలుగుటకు మీయుత్తరమునకు నెదురుచూచుచు భగవంతుని బ్రార్థించుచున్నది. ఈమధ్య మీజవాబాలస్యమైనందున మీకు, టెల్లిగ్రామీయవలెనని తహతహపడినది. ప్రసాదరావుగారు మీయందుఁజూపిన యాదరణకు మేమందఱము సంతోషించుచుంటిమి ...మీయింటి యోగక్షేమము ప్రతిదినము విచారించుచుంటిని.

జానపాటి పురుషోత్తము.

జానపాడు

శ్రీముఖ సం॥ శ్రావణ బ౧౫ (21-8-33)

బ్ర॥ ... పట్టాభిరామశాస్త్రి మామగారి సముఖమునకు ... నమస్కారములు ... డాక్టరుగారు మీకు స్వజనులే కనుక మీ రేమాత్ర మధైర్యపడవలసిన పనిలేదు. ఇప్పట్టున మీరు వ్రాసినప్రకారము 'మిత్రమాపత్సు జానీయా' త్తను వాక్యము డాక్టరుగారియందే కనుపించుచున్నది. మీయింటి కేగి యక్కడనే కూర్చుండి యీయుత్తరము వ్రాయుచున్నాను ... మీరు నాకు వ్రాసినలేఖలోని సంగతులన్నియు ల॥ కమలమ్మకు వినిపించినాను ... కంటివెంట నీరువిడిచినది ... పిల్లలుఁ దాను మీముఖప్రదర్శనముకొఱకు సదా నిరీక్షించుచున్నామని నొక్కివ్రాయుమన్నది ... పురుషోత్తము ... మీకష్టములకు మిక్కిలి విచారపడినాఁడు ... మీరు వ్రాసినపద్యములు సులభశైలిని బాగుగానే యున్నవి ... ఆనందించితిని ... మీయింటిసంగతులు తప్పక యప్పుడప్పుడు కనుగొనుచుండెదను. మీ రధైర్యపడవద్దు. పిల్లలుఁ దల్లి క్షేమముగానున్నారు ... మీభార్య ... మీవిషయమై చింతిల్లుచున్నను శక్తికలదిగనుకఁ బైకిఁ గనఁబడుపకుండ ధైర్యముతోనే యున్నది. మీరును బెంగపెట్టుకొనవద్దు ...

జానపాటి విశ్వనాథము.

... శ్రీరస్తు. ఆరోగ్యమస్తు. దీర్ఘాయుష్యమస్తు ... మీకు సంపూర్ణారోగ్య మింకను లభించనందుకు విచారముగానున్నది ... ఆరోగ్యము తప్పక కలుగును.

గ్రహించవలెను.

బెజవాడ

శ్రీముఖ సం॥ భాద్రపద శు ౭ (28-8-33) మల్లాది రామకృష్ణ విద్వచ్చయన

చంద్రికాముద్రాశాల, గుంటూరు
శ్రీముఖ సం॥ భాద్రపద బ ౨ (6-9-1933)

...మీ రారోగ్యభాస్కరములోని పద్యముల నుల్లేఖించుచు వ్రాసిన ... కార్డు చేరి సంగతులు విశదమైనవి. ఇంతకాలము మీరిట్లు జాడ్యగ్రస్తులగుట ప్రవాసముండుట విత్తవసతిలేక చిక్కుపడుట పత్రిక నిలిచిపోవుట ఋణబాధ కలుగుట మున్నగు మీ పరిస్థితి పర్యాలోచింపఁగా 'నీచైర్గచ్ఛ త్యుపరిచ దశా చక్రనేమిక్రమేణ' యను కాళిదాసోక్తి జ్ఞప్తికి దగులుచున్నది. గ్రహానుకూల్య మెప్పుడేర్పడునో యప్పుడ సమస్తము నప్రయత్నముగఁ జక్కఁబడఁగలదుగాన మీబోటి విజ్ఞులు 'భవితవ్యం భవత్యేవ' యను నిశ్చయమున నిట్టియిక్కట్టుల సహించి తదర్థమై నిరీక్షింతురే కాని యెప్పట్టునను నైరాశ్యము నొందరు. పత్రికాపునఃప్రకటనసందర్భమున మీరు సంపూర్ణారోగ్యము చూచుకొననిది యారంభించిన మీ కింతను నాయాసముకలుగు నేమోయని నాభయము. పత్రికలఁ బడసియుఁ దమంతఁదాము చందా పంపునలవాటు లేని చందాదారులవలనఁ బ్రతిఫలమువడయుటలో నింకను బ్రయాసముగలుగునేమో యని భయమగుచున్నది. ఎట్లయినను మీయుత్సాహము పట్టుదల ప్రశంసనీయములు. బ్ర. శంకరముగారును మీయుత్తరము చూచి యనుతపించిరి. వారును నార్థికముగ మిక్కిలి చిక్కులలోనున్నారు...లోఁగడబాకీ తీర్మానముకాకయే మరల ముద్రించి యిచ్చు టెట్లాయని వెనుకాడుచున్నారు. అయినను మీరు క్రొత్తసంచిక ముద్రించి యిచ్చినతోడనే పైక మందఁజేయుదురేని మ్యాటరుపంపునట్లు వ్రాయుఁడనిరి. కాన మ్యాటరు సిద్ధముగ నున్నచోఁ బంపుఁడు... అమరేశ్వరుఁడు.

కొల్లాపురము
శ్రీముఖసం॥ భాద్రపద బ౧౧ (15-9-33)

...మీలేఖ చేరినది. అందలి విషయంబు లన్నియు విషాదకరంబులౌటచే నాకు నం బెంతయుఁ బరితపించినది. నాయర్ధాంగలక్ష్మియును దుఃఖించినది...ప్రసాదరావుగారు సర్వవిధముల మిమ్ముఁ గనిపెట్టుట ప్రశంసాపాత్రము...ప్రసాదరాయునివంటి యుత్తముఁడు...దొరకఁడని నానమ్మిక. అందుచేతనే రావుగారికి

తే॥ కపట మెఱుఁగని నీవంటి ఘనసఖుండు
ఒక్కఁ డున్నను జాలఁడొక్కొ జగాన?
కష్టకాలములందు నక్కఱకురాని
బంధుజన మెంతయున్న నిష్ఫలముగాదె.

అని యొకలేఖగూడ వ్రాసితి...వ్రాయఁబూనిన గ్రంథమగును...ఒక్కమాటలో నాయాశయము వెల్లడించి ముగించెదను. లోకములో మిత్రప్రశంసఁ బ్రసాదరావుగారిపేరు సర్వజనులును వాడుకొందురుగాక. వారి యశస్సౌరభ మాంధ్రదేశోద్యానవనవాటికల వ్యాపించుఁగాక. వారికిఁ జిరాయురారోగ్యసంపత్తి ప్రసాదించి భగవానుఁడు సంరక్షించుఁగాక. రామసుబ్బారాయుఁడు.

సూర్యభగవానుఁడా! భాస్కరాయని వేయివిధముల నిన్ను స్తుతించుచుండె మాగురున కారోగ్యము కలుగఁజేయకుండుట నీకు న్యాయముగాదు. ఈకవితాజపము చాలదా? లోకోపకారమునకై పాటుపడు మహనీయుఁడు. సనాతనధర్మతత్పరుఁడు. ఉభయభాషాప్రవీణుఁడు. దురాశఁబూని భోగభాగ్యముల కాంక్షించెనా? ఆరోగ్యపదార్థమొక్కటే కోరుచున్నాఁడు. అది నీకరుణాకటాక్షశ్రీలచే లభ్యమగును. నీవే శరణమని నిన్నే నిత్యముఁ గొల్చుచు నారోగ్యభాస్కరము వ్రాయుచున్నాఁడు. ఆరోగ్యభాస్కరసారము.

ఉ॥ కోడలుమూఁక నాదనుచు గోరుటలేదు. బజారులందు జల్
పోడనటంచుఁ బర్వులిడఁ బోయి చరించెడు వాంఛలేదు. రో
చే డెలఁగూడి యాడుటకుఁ జిత్తమునందుఁ దలంపు లేదు. నా
ఈదున కర్హమైన బల మిచ్చినఁ జాలును నాకు భాస్కరా!

అను నొక్కపద్యపద్యమునం దిమిడియుండెను. మిత్రుఁడగు ప్రసాదరావు గారికైనను మాటదక్కించవాయని శాస్త్రిగారు

చ॥ వెలగలమందు లూరకయ వేళ కొసంగుచుకాక స్వీయమా
నిలయమునందె నిల్పుకొని నేఁటికి మూసయుగంబునుండి ని
ర్మలుఁడు ప్రసాదరావు తన మంచిని వెల్లడిచేయుచుండె. ఆ
వలఁతి సముద్యమంబు ఫలవంతముఁ జేయఁగదయ్య భాస్కరా!

అని ప్రార్థించుచుండిరి.

శ్లో॥ పూర్వజన్మకృతం పాపం వ్యాధిరూపేణ బాధతే
తచ్ఛాంతి రౌషధై ర్దానై ర్జపహోమసురార్చనైః

అని సురార్చనమే కడపటి సాధనముగాఁ బ్రాక్కులును వాడియున్నారు. కార్యమును సాధించియున్నారు. దైవతారాధన వ్యర్థముగాదు.

—♦ ఆరోగ్యరాఘవము ♦—

పరమేశ్వరా !

కవికులకోటికి దుర్భర దుస్సహ దారిద్ర్యమొక్కండు వరముగ నిచ్చితివి. పోనీ. సాహిత్యలక్ష్మీసంపన్నులమని దారిద్ర్యబాధ సరకుగొనక యెట్లో జీవితమును ధర్మనిష్ఠితబుద్ధిచే నెట్టుచుండ సారస్వతసేవయును జేయుటకు వీలులేని రోగమును శరీరమున కెక్కించితివా? నాగురుని బాధించుట పాడిగాదు. కుయ్యో మొఱ్ఱో యనుచున్నను వినవా? సీతాపతీ! వీరు నా పరమగురువులు. నా కవితాసంఘము నుద్ధరింప బద్ధకంకణులు. వీరి కవితానైపుణ్యము కొనియాడఁదగినది.

సీ॥ స్కాందస్థ నాగరఖండ మంతయును దె
నిగించి పూర్తిగఁ బ్రకటించినాఁడు.

అని వీరు వ్రాసిన పద్యపాదమునుబట్టి వీరి యుభయభాషాప్రావీణ్య మెట్టిదో తెలియందగు. అభినవసరస్వతీ పత్రికాధిపతులై యిరువదియైదు సం॥ లనుంచి నిర్వి

ఘ్నముగాఁ బత్రిక సాగించుచుఁ గ్లిష్టసమయములలో శాస్త్రిగారెట్టి శ్రద్ధవహించిరో యట్టిది సామాన్యులకు శక్యమగునో కాదో రఘురామా! నీవుఁ దెలియుదా?

సీ॥ లంకణంబులు చేసి లలిఁ బాసినపుడైన
వెల్లడింపక దీని విడువలేదు.
ఏడేండ్లసుతుఁ డీల్గి యేడుచునపుడైన
పరిచరింప కిద్దానిఁ బాయలేదు.
సంతానవృష్టికై చింతించునపుడైన
ఊళ్ళకియ్యది పంపకుండలేదు
ప్రథమకళత్రంబు పడిపోయినపుడైన
వెలయింప కిద్దాని నిలుపలేదు.
వ్యాధ్యములు వచ్చి పైఁబడినప్పుడైన
మాసమాసంబుఁ బ్రకటింప మానలేదు.
సంధ్యతోపాటు దీనిని సంత్యజింప
కీడ్చుకొనివచ్చుచున్నాఁడ నింతవఱకు

అను వీరి పద్యమునుజూడుము. అట్టిప్రతిజ్ఞనుబట్టి పత్రికను నడిపించు పట్టాభిరామునకా యిట్టిరుగ్ణత? పట్టాభిరామా! నీనామమును ధరించినవాని నిట్లు కష్టపెట్టుదువా? వారి ప్రవర్తన మెట్లుండునో వారు రచించిన

సీ॥ కవితయు విద్వత్త గలదు నాకడఁగాని
చెలఁగి యేగడబిడఁ జేయఁజాల.
శుద్ధవైదికవృత్తిఁ జూపట్టుదునుగాని
వేషభాషలు పెక్కు వేయఁజాల.
ఉన్నంతకార్యంబె విన్నవింతునుగాని
కలవి లేనివి యేవో పలుకఁజాల.
గ్రక్కున నొరుల డగ్గఱఁ దలంకుదుఁగాని
నిర్భీతి నటఁ జేరి నిలువఁజాల.
ప్రకృతకాలపరిస్థితుల్ బాగుగా నె
ఱుంగనట్టి యమాయికపుంగవుఁడను...... ...

అనుపద్యము సాక్ష్యమిచ్చును. భద్రాద్రిరామా! ఇట్టినాగురువర్యుఁ గష్టపెట్టుట ధర్మమగునా? వారి యనారోగ్యమునకై తపింపనివారెవ్వరు? వారి నెఱిఁగిన ప్రతిమానవుండును దుదకు శత్రువులోకమో నున్నను వారుగూడ విచారింపకమానరని నా నమ్మకము. రామా! ఇంతమంది వారి యారోగ్యమునకయి ప్రార్థించుచుండ నిందఱిని జిన్నపుచ్చుట ధర్మముకాదు. వారిపిల్లలు పిల్లలు. ఇతరసాహాయ్య మేమి

యును లేదు. అయ్యో! ఒక్కొక్క పద్యము వారి యారోగ్యభాస్కరమందుఁ దిల
కించిన గుండె నీఱగుచున్నది. కడుపు బ్రద్దలగుచున్నది. బాష్పధారలు ప్రవహించు
చున్నవి. చూడు.

శా॥ కాలుం జేయియు నాడునంతవఱకీ కల్యాణిఁ బోషింతునం
చాలోచింపక పత్రికావిషయమం దన్నాఁడ ము న్నేను. నా
కేలే యాడెడిఁగాని కాలి కకటా! కీడ్పాటు వాటిల్లె. ఇం
కేలా పత్రికనడ్పుదున్? ప్రతిన యింకెట్లేలుదున్ భాస్కరా.

శా॥ కాలున్ నీవు కుదుర్పకున్న నిఁక నేఁ గావించు కార్యంబెలే
దీలోకంబున. పత్రికన్ మఱియు నాయిల్లాలినిం బిల్లలన్
పాలింపంగ నశక్తుఁడన్ సరికదా! నాకడ్పె నేఁబూడ్చుకోఁ
జాలన్. జోలియుదారికేని వలదే సంచార మో భాస్కరా.

శా॥ కించిద్దూరపుటూళ్ళలోవలి సుహృద్గేహంబులిం కంతకున్
కించిద్దూరపు గ్రామబాహ్యములెపో కృచ్ఛ్రింబుగానుండ నా
సంచారంబెటు దూరదూరములకున్ సౌఖ్యంబుగాసాగు? ఈ
కొంచెంపున్ స్థితికన్నను న్మృతియే మేల్ కొంచెంబికన్ భాస్కరా.

ఈరీతిని బ్రతిజ్ఞచేసి జీవితముకన్న ధర్మభాషాసేవయే ముఖ్యమని పాటుపడు చుండ నట్టిమహాకవివాక్కునుండి యిట్టి దీనమగుమాటలను వెడలఁజేయఁదగునా? దాశరథీ! ఈసమయమున నీసహాయములేకున్నఁ బరసహాయమెంతయున్నను నిష్ప్ర యోజనమే. నీవు నాయిలువేల్పైనకతాన నిన్నునమ్మి నాగురున కారోగ్యమిమ్మని యా రోగ్యరాఘవమను నీచిన్నికృతిని లిఖియించితిని. నాగురుఁడు వ్రాయుచున్న గ్రం థమునకన్న నిది ఘనమాయని శంకింపకుము. ఆగురునిమార్గమునే తొక్కఁదలఁచితి. గురునియందుఁగల భక్తితాత్పర్యములే నన్నిట్లు ప్రేరేపించినవి. గురున కారోగ్యమి మ్మనికోరుట తప్పా? శిష్యధర్మము నెఱవేర్చుకొనుటతప్పా? నేనెట్టిసాయముఁజేయ లేకున్నను నాభక్తివెల్లడించు పద్యములను గానుకగాఁ బంపుకొన్నాఁడను.

చ॥ జలజలరాలె బాష్పకణజాలము లేఖను జూచినంతఁ గ
న్నెలఁకులనుండి. దుఃఖమునకున్ గుఱియయ్యె భవచ్చరిత్రయుం
చలవిలపించినాఁడ మనమందున. సత్కవులైనమీరు మీ
కలమునుబూని దైన్యమునుగ్రుక్కుచువ్రాయుటచోద్యమయ్యెడిన్.

ఉ॥ దైవము దాఁట రాద నెడు తత్త్వమెఱింగిన జ్ఞానులౌటచే
ఈవిధి దుఃఖభారమున నెంతయు మీపరిశుద్ధభావమున్
పావనమైనచిత్తమును బాడొనరింపఁగ నేల? కష్టముల్
జీవితముండుదాఁక నివసించునె? సౌఖ్యము గల్గకుండునే?

ఉ॥ కావున ధైర్యమూనుఁడు, సుఖంబు బలంబు లభించు మీకు. ఇం
కేవిధమైన కష్టములు నెన్నఁడుఁ గన్పడఁబోవు. సౌఖ్యమే
జీవితమందుఁ గన్పడు ప్రసిద్ధికినెక్కిన పత్రికావిధుల్
కేవల మాపరాత్పరుని లీలలఁ జక్కఁబడున్ గురూత్తమా!

ఉ॥ దేనికినైననేమి పరదేవత సత్కృప చిక్కినంతటన్
గాని కృతార్థతం బడయఁగా ననుకూలముగాదు. మీరిటుల్
మానసమం దధైర్యమును మాటికిమాటికిఁ దాల్పనేల? ప్రి
జ్ఞానిధులైన మీకిల నసాధ్యములెయ్యవి చెప్పుమో గురూ!

శా॥ మీకన్నం గడుఁ జిన్నవాఁడననుటన్ మీకిట్లు బోధింపఁగా
నాకుం జెల్లునె? బుద్ధిపాటవమునైనం గాంచఁగానైతి. మీ
కేకార్యంబుననైన సాయపడఁగా నీనాకు శక్యంబొకో?
శ్రీకాంతుండె సమర్థుఁ డన్నిగతులం జింతించి రక్షింపఁగన్

రామచంద్రా! నీకాళ్ళంబడి ప్రార్థించుచున్నాఁడ. నాప్రార్థన ఫలవంతమగు నట్లుచేయుము. నాగురునికి సంపూర్ణాయురారోగ్యశ్రీలను బ్రసాదింపుము.

శా॥ శ్రీరమ్యంబుగఁ బత్రికావిషయముల్ చేకూర్చి పోషింపవే
ప్రారంభించిననాటి విఘ్నమెపుడున్ వాటిల్లఁగా నీకతే
మారోగ్యంబది యున్నఁజాలుననుచుం బ్రార్థించుచున్నార లా
ప్రారంభమ్మును సాగఁజేయు మిలలోఁ బట్టాభిరామప్రభూ!

...మొదట రు 5 లు పంపితిని....తక్కిన రు 5 లు పంపితిని.....నేను విశేషించి సాయముచేయఁజాలనందులకును నింతస్వల్పము రెండుసారులు పంపినందులకును సిగ్గుపడుచున్నాను. నాకెన్ని చిక్కులున్నను బరమేశ్వరుఁ డిట్టిసందర్భములలోఁ గొంచెమో గొప్పయో మిత్రధర్మము నెఱవేర్చుకొనుభాగ్య మిచ్చినఁ జాలునని ప్రార్థించుచున్నాఁడను...

రామసుబ్బారాయఁడు బి. యే.

కడియము. తూ॥ గో॥ డి॥

18-9-33 శ్రీముఖసం॥ భాద్రపద బ ౧౪

...మీ భాస్కరమకుటపుఁ బద్యములు త్రిలింగలోఁ జదివి యానందించినాను ...ప్రసాదరావుగారి యభిప్రాయము ననుసరించియే ప్రవర్తింపుఁడు ... జాతకవిషయమును బరిశీలించికొనుఁడు. భాస్కరారాధన మానకుఁడు...

చెళ్లపిళ్ల వేంకటశాస్త్రి, శతావధాని.

కొల్లాపురము

శ్రీముఖ సం॥ ఆశ్వయుజ బ ౧౩ (17-10-33.)

...ఆరోగ్యభాస్కరము ప్రచురించుచుంటిరి. కనుక నానిమిత్తమై 50 ప్రతులెక్కువగా నుంచవలెను. అందుకగు పేపరు బైండింగుచార్జీలు నాపైనఁగట్టవచ్చును.

విధేయుఁడు, రామసుబ్బారాయఁడు బి. యే.

చేటపఱ్ఱు. ఏలూరుతాలూకా - ప॥ గో॥ జి॥
శ్రీముఖ సం॥ కార్తిక శు౧- 21-10-1933.

కం॥ పట్టాభిరామశాస్త్రీ! పిట్టకు తడి కంట. తనదు వేయికరములన్
పెట్టనికోటగ నిడి నీ కెట్టివిపత్తులను జేరనీ కినుఁ డోమున్.

తే॥ కలి సనాతనధర్మరక్షణముకొఱకు
పాటుపడునట్టి భూసురవరుఁడవౌట
తా సనాతనుఁడౌటను దరణి నీకు
మిత్రముఖరూపముల నిఁక మేలొసఁగఁడె?

తే॥ సామయుండైన పట్టాభిరామశాస్త్రి
కవి తపశ్శాలి సుగుణుండు ఘనయశుండు.
నీప్రసాదాన కర్తుఁడు. నేఁ డతనికి
ఆయురారోగ్యముల నిడు మంబ! దుర్గ!

గుండు శేషయ్య.

— తమరుపంపిన కవరు చేరినది. తమరుఁ జిరిగి యారోగ్యము పూర్తిగాఁ జెడుట
యాపరేషన్ జరుగుట మొదలగు విషయములు చూచి మిక్కిలి దుఃఖించితిని.

ఆరోగ్యభాస్కరప్రభావము.

ఉ॥ వచ్చినలేఖఁజూచి గురువర్యునకున్ సుఖమబ్బెనంచు లో
హెచ్చుగ సంతసంబును వహించితి నెమ్మనమందు. భాస్కరున్
నిచ్చలు భక్తిభావములు నిండ భజించినదానికిన్ ఫలం
బచ్చుపడంగ నయ్యె. పరమాత్ముని సేవలు వ్యర్థమౌనొకో.

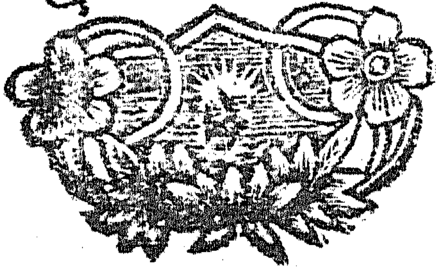
ఉ॥ పట్టినపట్టువీడ కల భాస్కరునిన్ భజియించినందుకి
ప్పట్టున సౌఖ్యమబ్బె. కనుపట్టె శుభంబులు. దేహదార్ఢ్యమున్
నెట్టనఁ గల్గె. ఔషధము నేర్పుగ నిచ్చెఁ బ్రసాదరావు. ఇం
కిట్టివి భాగ్యసంపదలు నేర్పడు మీకుఁ జిరాయురున్నతిన్.

మ॥ కననయ్యెంగద మీ మనోదర్ధిమయున్. కన్పట్టె వాక్సిద్ధియున్,
కనఁగానయ్యె భవత్ప్రభావబలమున్ సౌఖ్యప్రదుండైన సూ
ర్యుని నిండారుమనంబునం గొలువ నారోగ్యంబు చేకూరె. కా
వున మీమార్గముఁ బట్టువారికిలలోఁ బొల్పారు సౌఖ్యోన్నతుల్.

రామసుబ్బారాయుఁడు.

ఇవి ముఖ్యమైనమిత్రలేఖలు. వీనితోడనే పీఠిక సమాప్తి.

విజ్ఞాపనము.

ఈయారోగ్యభాస్కరమున నశ్లీల (అర్థవిషయకగ్రామ్య) దోషమున్నదని నే నెఱుంగుదును. కాని యనేకౌషధములు సేవించియు నారోగ్యము వడయఁజాలక తుదకు మొదలిడిన స్తుతియగుట నుద్రేకముతో నున్న బాధయంతయు విన్నవించుకొనఁబడినది. ఒరులు విన్న నపహాసింతురని యున్నవిధముఁ జెప్పకొనక యూరకున్న వైద్యునకుఁ దెలియుటెట్లు? వలయు చికిత్సఁ జేయుటెట్లు? ఏవైద్యులును గుదుర్చలేని వదబాధను బదపడి భాస్కరుఁడే శమింపఁజేసెఁ గావున నాపాలిటి కాయనయే వైద్యరాజు. అట్టివాని కఖలమును దాఁచక మొఱపెట్టుకొంటిని. తథ్య మెఱిఁగించుపట్ల ధర్మశాస్త్రములును నిఘంటువులుం జోత నేను నీపథముఁ ద్రొక్కితి. సత్కవులు క్షమింతురుగాక.

విధేయుఁడు, జానపాటి పట్టాభిరామశాస్త్రి.

గ్రంథకర్త,
జానపాటి పట్టాభిరామశాస్త్రి,
అష్టావధాని,
జానపాడు, పల్నాడు తాలూకా.

శ్రీ సూర్యనారాయణపరబ్రహ్మణేనమః.

ఆరోగ్యభాస్కరము

ఉ॥ శ్రీపతి నీదు మండలము చేరి వసింపఁ ద్రియీతనుండవై
రేపులు మాపులున్ ద్విజులు ప్రీతి నొసంగు జలాంజలుల్ కరం
బోపికతోడఁ గొంచు మఱి యూరకయుండక వారి బాధలన్
పాపుచునుందు నీదు పదపద్మములన్ శిరముంతు భాస్కరా! ౧

ఉ॥ ఈక్షితి విష్ణువంచు మఱి యీశ్వరుఁడంచు నిఁకేమొయంచు సం
రక్షణగోరి పెక్కురను రాళులు రప్పలు గొల్చుచుంద్రు. ప్ర
త్యక్షముగా విభాసిలెడి దైవమ వన్నను నీవకాక యీ
రూక్షశిలాదు లెట్లగు? గురుత్వ మిఁకెందుల కందు భాస్కరా! ౨

ఉ॥ లక్షల యోజనంబుల జ్వలత్ప్రళయానలుఁబోలి వెల్గు చే
కాక్షురథంబుమీఁద ననిలాశువునం జను నుష్ణరశ్మి నిన్
చక్షువునెత్తి చూచుటక శక్యము కాదని కాని యెన్నఁ బ్ర
త్యక్షపుదైవమున్ విషయమందున సంశయమున్నె భాస్కరా! 3

ఉ॥ ఈక్షణఁజేయఁ ద్వన్మహిమ మింకను నెంతయొ యుండియుండెఁ. ప్ర
త్యక్షత యొండెకాదు. నియతంబుగ నీ యుదయంబ కానిచో
అక్షయ కాళరాత్రియగు నంతయు ధ్వాంతము పర్వెడిన్. జగ
చ్చక్షు వహస్కరుండవు త్రివిష్టంపతి వారయు నీవు భాస్కరా! ౪

ఉ॥ ఏలబహూక్తు. లాత్మ యొకఁడేయయియుండిన లోకమంతకున్
చాలిన మేలు చేయుటకుఁ జాలనటంచని ద్వాదశాత్మవై
క్రాలుచునుంటి. వందునన కాదె సురోత్తమ లోకబాంధవా
ఖ్యాలలితుండవై యశముగాంచితి. పెంచితి వింక భాస్కరా! ౫

చం॥ జగమున కంతకున్ జగము సర్వమునుం గనుపింపఁజేయఁగన్
తగినప్రదీపమై సతముఁ దజ్జగతీప్రజ సల్పు కర్మముల్
గగనచరుండవై సరిగఁ గన్గొనుచుండుటఁ గర్మసాక్షియం
చొగి నుతియింపఁగాఁబడుచునుండవె యింకను నీవు భాస్కరా! ౬

చం॥ అదితికిఁ గశ్యపర్షికిని నాత్మజుఁడై జనియించి ఛాయయన్
మదవతిఁ బెండ్లియాడి యమునన్ యము నాబిడయందుఁ గాంచియా
నది భువి శుద్ధిఁజేయఁగను నందను బాపుల శిక్షఁజేయఁగన్
సదయతఁ బంపియున్న నిను సంస్తుతిసేయఁ దరంబె భాస్కరా! ౭

చం॥ జనులఁ బునీతులం జలుపఁజాలు సరిత్తున కన్న లోకపా
వను నినుఁ జూచుకొంచు ననివార్యతమై నపవిత్రపుం బనుల్
పొనరుచుచుండఁగావలసె. పూర్వికు లిందుక యట్టిచోఁ ద్వదా
ద్యనఘపవిత్రదర్శన మనాచరణీయ మటందురు భాస్కరా! ౮

ఉ॥ యత్నము లేక కట్టెదుట నగ్నిభవజ్జలముఖ్య పావన
పత్రిపదార్థము ల్పడు. అపావన మూత్రవిసర్జనాదులన్
యత్నపురస్సరంబుగన యాదెసఁ గన్గొనకుండ నుండనా.
నూత్ను లెటుండినన్ బుధజను ల్పొనరించెద రట్ల భాస్కరా!

ఉ॥ ఎవ్వ రెటు ల్పొనర్చినను నేరికిఁగావలె నాప్రసక్తి? నా
నెవ్వగ నాకుఁజాలు నిను నేను బ్రమత్తత నప్పుడప్పు డా
దవ్వులఁ జూతు నప్పనుల. తాదృగఘక్రియ లింకఁజేతు. నీ
వవ్వి మదిన్ స్మరింపక క్షమింపవలెం గృపతోడ భాస్కరా! ౧౦

ఉ॥ తాదృగమేధ్యపుం గ్రియలఁ ద్వన్ముఖమేధ్యులఁ జూడకుండనే
ఏదొవిధిం బొనర్చినను నింక నమేధ్యత మొందిరియాళికిన్
త్వాదృగయాభిముఖ్య మది తప్పనె తప్ప. దవార్యమాటఁ ద
త్తాదృశకార్య మెన్నడును దప్పనఁబోలదు కాదె భాస్కరా! ౧౧

చం॥ ఎవరెదియాచరించినను నీవు కనుంగొనకుండ నుండమిన్
భువిని జనించుటాదిగను బుద్ధివిహీనత నేను జేసియు
న్న వృజినము త్తలంచుకొనినన్ భయమయ్యెడి. నీకు నాస్థితిన్
వివరముగా నిఁకెవ్విధము విన్నపముం బొనరింతు భాస్కరా!

చం॥ శతమొ సహస్రమో మఱి యసంఖ్యము లేనొ యొనర్చియుంటి ద
ష్కృతములు నేను. బుద్ధి యటు లీడ్చుటఁజేసి కృతంబు లవ్వి. త
ద్గతమును గూర్చి చింతిలినఁ గార్యము లేదు. త్వదంఘ్రియుగ్మమే
గతి యిఁక. అస్మదుద్ధరణకార్యభరంబది నీద భాస్కరా! ౧౩

ఉ॥ గ్రాసముఁగూర్చి నీ కభిముఖంబుగ నిల్చి మహాగ్రహంబుమై
భాసయొనర్చితిన్. సతులపట్లను నట్ల పొనర్చియుంటి. ఈ
చేసినబాస తప్పితిని. చిత్తము నాఁగఁగ లేకపోయితిన్.
దాసరితప్పు లన్నియును దండముతో సరిపెట్టు భాస్కరా! ౧౪

ఉ॥ ఇట్టివి పెక్కులున్నయవి. ఏనును నీవును దప్పు నన్య లీ
గుట్టునెఱుంగ. గేటికిఁగ గూహపుఁ జెయ్వుల బెట్టఁబెట్టుకొం.
పెట్టిరుగూడఁ జెప్పికొన రీ నవగోప్యము. లిట్టికట్టులన్
దట్టులు చేసియుండరె ఘనంబుగఁ బూర్వమునందు భాస్కరా!

ఉ॥ త్వత్తనుజాతసూ యమున తాఁజని గంగను గూడుచోటనే
బత్తి మునింగివచ్చితిని. పాపముఁబాపరె యాపె యాపె? ఈ
సత్తలు లేవె వారికి? పసిన్నముఖాబ్జలు కాకయున్నచో
ఇత్తటినేని నీవు వచియించి యటు ల్పొనరింపు భాస్కరా! ౧౬

చం॥ యమునయు గంగ రెండు నొకచో నెడ స్నాతుల పాతకంబు పూ
ర్వమువలె నున్నఁ బ్రాఁబలుకు వమ్మయిపోయెసీ.అవ్వ యాత్మదే
హమయిన నీవు వానిని యథార్థముఁజేయుభరంబు పూనకే
క్రిమమునసో వసించు టది కార్యముగామి స్మరింపు భాస్కరా!

ఉ॥ ధాత్రి సమస్తబుద్ధులకుఁ దప్పక ప్రేరకుఁ డీవయంచు గా
యత్రి వచించుచున్నయది. అందున మామకబుద్ధి యిట్లిహా
ముత్రవిగర్హ్యపుం బనులు పూనఁగఁ బ్రేరణసేయుచుంట నీ
మిత్రితయంద లోపమును మిక్కిలి బాఱెఁగాదె భాస్కరా!

ఉ॥ సంధ్యల నర్ఘ్యము ల్విడిచి సంస్తుతిఁజేయుచునుంటి నిన్ను. మో
హాంధ్యముమై నొనర్చుకొల యెప్పటి దప్పడ యీఁగకుండినన్
వంధ్యతవాటిలున్ శ్రుతికి. వాస్తవ. మింకనునేను దుర్గతిన్
బంధ్యుఁడనౌచు నుండెదనొ పాత్రుఁడనాదునొ చెప్పు భాస్కరా!

ఉ॥ మత్కృతకల్మషంబు లతిమాత్రములై మటి దేనఁగూడ నీ
మత్కృశభావముం బొరయఁజాలమి దుర్గతి తప్పకుండినన్
త్వత్కృప తప్పఁజేయునది. త్వత్సుతుఁడేకద నారకంబునన్
మత్కృణమట్లు పాపులను మాడ్చుచునుండెడివాఁడు భాస్కరా!

ఉ॥ ఆరయ ధర్మరాజు భవదాత్మజుఁ డస్మదుదంతమంత వే
ర్వేఱుగ నచ్చుఁ జెప్పి నరవిన్ క్షమియింపఁగఁ జేయుమయ్య. ఈ
నారకభీతి నన్విడిచిరన్ మఱియొక్కటి విన్నవించుకో
పేరెములెత్తుచున్నయది పేశల మామకవాక్కు భాస్కరా! ౨౧

ఉ॥ ఏఁబదితొమ్మిదబ్దముల యీ డిపు డెన్నఁగ నాకిఁ కెన్ని యేం
డ్లే బ్రతుకంగఁ గల్గినది యింతయెఱుంగ. చిరాయువీయఁగన్
తాఁ బబు వంబుజాసనుఁడు. తద్విధి మన్నినయంతకాల మో
హో! బలహీనతన్ నవయకుండుటె కావలె నాకు భాస్కరా!

ఉ॥ భాగ్యము భోగ్యమున్ మిగుల భాసిలవంచను చింత లేదు. నన్
యోగ్యుఁడటంచుఁ గొంద ఱనుచుండిరి. అంతియుచాలుఁ గాని హా!
మృగ్యము సుమ్మనామయము. మేను రుజాభరితమ్ము. కాన నా
రోగ్యమొసంగుదాతవని రూఢిగ నిన్ భజియింతు భాస్కరా!

ఉ॥ ఒక్క భవత్కళేబరము యుద్ధురరోగయుతంబు గా. దిలన్
పెక్కురునున్నవారు పెదపెద్దతెగుళ్ళక యుగ్గమై యటం
చక్కట! త్రోసిపుచ్చకయ. అత్యధికంబగుభక్తిఁ జేయు నా
మ్రొక్కులనన్నిటిం గరుణ ముందు గ్రహింపఁగదయ్య భాస్కరా!

ఉ॥ మ్రొక్కులకేమి? పెక్కురును మున్ గృతపాతకులయ్యు నిట్టులే
మ్రొక్కుచునుందురి. నే నెవరి మ్రొక్కులటంచు గ్రహింతు? వారి యే
అక్కఱలంచుఁదీర్తునని యందువా యేమొ. సురోత్తముండటం
చెక్కుడుభక్తి నిన్నె యజియించుచునుండు జనంబు భాస్కరా!

ఉ॥ రుగ్భృతుఁ డెంచనా నిను. మరుత్సఖునిం ద్రవిణార్థి. ఇద్ది వై
రాగ్యసమేతులైన ఋషిరాజుల నిర్ణయ. మట్లుగాన నీ
యోగ్యత నీక యున్నదని యొయ్యనఁ బెక్కురు మ్రొక్కుచుండి రా
రోగ్యముఁగూర్చి. నేను నటు మ్రొక్కుచునుంటిని భక్తి భాస్కరా!

చం॥ ఎనిమిదొ తొమ్మిదో సమల యీడున నుండఁగ మూత్రకృచ్ఛ్రమన్
పెనుగద మొక్క దేరుపడి పెద్దయుఁబ్రొద్దును బాధపెట్టి పో
యినయది ముప్పదెన్మిదవయేట. తదర్థముగాని నే నినున్
ప్రణుతియొనర్పకుండినను ద్వత్కృపయే కత ముందు భాస్కరా!

చం॥ పదిపదునాలుగబ్దముల ప్రాయమునన్ ముకునుండి నిత్యమున్
బెదరున రక్తధారలు స్రవింపఁగఁజొచ్చె భయంకరంబుగా.
ఇదియును క్షోభపెట్టె కర మిప్పటి కిర్వది యేండ్లనుండి యె
య్యది యెదొ పీల్వఁ దగ్గినది. అద్దియు నీదయచేన భాస్కరా! ౨౭

ఉ॥ ఆమను వృద్ధిఁబొందె నొగి న య్యలప్రాయమునంద. అంత న
య్యామము గొంతునుండి పయి కాగతమై ననదగ్గుతోడఁదా
యీమహి నమ్మె పేయఁబఱచింపక బాధకు హేతువయ్యెనున్
నామది కెక్కదయ్యె బలునాళులదాఁక నదేమొ భాస్కరా! ౨౮

ఉ॥ ముమ్మరమైన మోహమును మొత్త సమర్థుఁడుఁగామి వచ్చి పం
దొమ్మిదవబ్దమందునన దూరుజ లెంతయు నావరించుచున్
వమ్మయిపోయె మేలనువు. వానిని వాని భుజింప నీదయన్
క్రమ్మఱ స్వాస్థ్యమేర్పడెను. కాని పురాస్థితిరాదు భాస్కరా! ౩౦

ఉ॥ మూత్రముతోడఁ దేజమును బోవఁదొడంగెను నాఁటినుండి యే
మాత్రమొ దానినుండి యణుమాత్రము మార్పును జెందఁజొచ్చెఁదా
గాత్రము. పాటవంబునకుఁ గల్గెను లోపమొకింత. ఐనను్
ధాత్రి భవద్ఘృణాబలమునం దనుయాత్ర కృతంబు భాస్కరా!

ఉ॥ ఇంకనుగొన్ని యామయము లింతవొ యింతవొ యాగతంబులై
సంకటపెట్టి కొంతవడి చన్నవి తిన్న ఘనౌషధంబులన్.
కింకరణీయతాజ్ఞుఁడను ఖిన్నుఁడనై మనఁ గొన్ని నాళ్ళరున్
జంకి తమంతఁ దామ యవి చన్నవి యందొకకొన్ని భాస్కరా!

ఉ॥ ఉక్కులిఁకేల పెక్కు? లెవియో రుజ లప్డు డంకురించుచున్
వ్యక్తములైయొ కాకయొ వినాశము నొందుచు వచ్చె నెండియున్.
రక్తసమృద్ధమౌచు మెయి రాజిలుచుండిన యన్నినాళు లీ
ఉక్తవిధంబునం గృతమహా! తనుయాత్ర మదీయ భాస్కరా!

ఉ॥ నాశముఁ జెందుచున్న యవొ నాదు శరీరమునందు గుప్తమై
యే శయనించియున్నయవొ యెవ్వఁ డెఱుంగును గాని మామకీ
నాశయముల్ ప్రజాసముదయంబునకుం దెలియంగఁ జేయుచున్
దేశముఁ జుట్టివచ్చుటకు దేహబలం బది యుండె భాస్కరా. ౩౪

ఉ॥ నల్వదివత్సరంబులక నాదుశరీరమునందు రక్తపుం
కాల్వలవేగ మాఁగుటయుఁ గన్గవ నిద్దపు టద్దపుంగవ౯
చెల్వును గాంచె. కాని నడు నెత్తి విశేషము. తక్కు నాదల౯
మొల్వదు నల్ల వెండ్రుకయు. మోము వివర్ణ. మిఁకేమి భాస్కరా!

ఉ॥ దంతము లొక్కడొక్కటి పదంపడి యూడఁగఁజొచ్చె. కాళ్ళతీఁ
పెంతయు నేర్పడె౯. బలవిహీనుఁడనైతిని. దానఁజేసి ర
క్తాంతకునిం బొనర్చుటకు యుంగము లోపకపోయె. ఇట్లు బల్
వింతగ నష్ట నేను శతవృద్ధుగఁ దోఁచితిఁగాదె భాస్కరా! ౩౬

ఉ॥ దంశనపాతముఖ్యమగు తత్త్వవిరత్వపుఁ జిన్నెలన్నియు౯
వింశతిహాయనప్రభృతి వేమలు మూత్రములోనఁబోవు ధా
త్వంశమునుండి యేర్పడియె నాచు వచించె నొకం. డతండు తా
భ్రింశ మొకింత లేని మతిపాటవమున్న భిషక్కు భాస్కరా! ౩౭

ఉ॥ బందరువాస మాయనది. పండితుఁడుం గవితామతల్లికి౯
విందును నైన చెళ్ళపిళ వేంకటశాస్త్రులుగారి శిష్యుఁడా
నండి. కవిప్రియుండు. కరుణం గని యార్తుల దుర్నివార్యపు౯
క్రిందులె పాపు. శేషగిరిరావని పిల్చు జనంబు భాస్కరా! ౩౮

ఉ॥ శ్రీలఁదలిర్చు బందరుపురిం గయి సేయుచుఁ బేర్మిమైని హై
స్కూలునఁ బండితుండుగను శోభిలు వేంకటశాస్త్రిగారికి౯
బాళి భజించిరా నరుగుపట్లల నాగిరిరావుతోడుత౯
చాలినయంత సౌహృదము నాకు ఘటిల్లెఁగదయ్య భాస్కరా!

చం॥ బలమతి ప్రాప్తవార్ధకుని భంగిఁ గనంబడుచున్న యట్టినా
నలువదియొక్కవత్సరమున౯ మఱి బందరుఁ బోఁ దటస్థమై
తెలిపితి నాదు దుస్థితిని దెల్లముగా గిరిరావుతోడుత౯.
సలిపెను దచ్చికిత్సకుఁడు చయ్యన మూత్రపరీక్ష భాస్కరా!

ఉ॥ ఇర్వదియేండ్లనుండియును నేగెడి సారము దాననుండి న౯
పర్వఁగనున్న నంజురుజ బాగుగఁ దోఁచెను రుక్ప్రతిక్రియా
ధూర్వహుఁడైన యాయనకుఁ. దోడన స్నేహితుఁడౌటఁదద్విజా
గర్వ్యుఁడంచు మందు నిడె. గైకొని తింటిని నేను భాస్కరా! ౪౧

ఉ॥ సంహననంబు కొంత బలసంయుతమయ్యెను దాన. తద్విజా
సంహృతి యాటకాఁదలఁచి స్వాస్థ్యమునొందితి. షట్సరత్రు లే
యంహతికిన్ వశుండ నయి యాత్మనుగుందక భక్తినొదలన్
సంహతలంబుఁజేర్చి సురసంస్తుతిఁ బుచ్చితి నెట్లొ భాస్కరా! ౪౨

ఉ॥ అప్పటి కామవాతమను నామయ మొక్కటి యంకురించుచున్
దెప్పర మిద్దినా కటులె ధీరత మూడు నెలల్ నయించితిన్.
ముప్పుకు మూలమయ్యె నది.మూలన తొత్రియను సిద్ధమయ్యె.హా!
చెప్పెదఁ దత్స్వరూపమును దిన్నగనీ కవధారు భాస్కరా! ౪౩

ఉ॥ జానువునందు మున్ మొలిచి చల్లగ నొప్పి యదే క్రమంబుగన్
మానినయి తుంటిలోని కతిమాత్రముగం బొడుపం దొడంగె. ఆ
పైనను రెండుపిక్కలును బల్మిని రోట నలంగఁబొడ్చిన
ట్లైనను క్షోభపెట్టె. ఇఁక నక్కట! ఏమివచింతు భాస్కరా!

ఉ॥ దేహమునందు వ్యాప్తమగు తీఱని తీఁపుల తోడఁ గూడి నేన్
గేహమును డి కా ల్కదపనేరక గర్తపురిన్ వసింప శి
ష్టా హానుమన్మనీషి కవి సన్మతి బుల్సు ప్రసాదరావుతో
స్నేహము గూర్చి నిర్వురుని జేరిచి యొక్కట వేగ భాస్కరా!

శా॥ ఆయుర్వేదకలావిశారదుఁడకా కాంగ్లేయభాషావిదుం
డాయార్యుం. డమలాపురోరుభవనుండై కూడఁ దత్కాలమం
దాయూరన్ ఘనవైద్యుఁ డీతఁడనుపే రార్జించియున్నాఁడు. మే
ధాయుక్తుం. డవధాని. సత్కవియు విద్వన్మిత్రముల్ భాస్కరా!

మ॥ హనుమచ్ఛాస్త్రిలు ముందు మందువెల యెంతౌనో వచింపంగదే
అని ప్రశ్నింపఁ బ్రసాదరావు మదిఁ దా నంగీకరింపండు. కై
కొని భక్షింపుఁడు వెన్కఁజూతమనువాక్కుం బల్కియట్లిచ్చుచున్
తిని సారోగ్యుఁడనైతి నొక్కనెలకే తేజంబురా భాస్కరా! ౪౭

చం॥ ప్రకటభిషక్కు శేషగిరిరా. వతఁడిచ్చినయౌషధంబు వే
ఱొకస్థితి పట్టకుండ నప్పుడే మెనె కాని యణంగదయ్యె మా
మకమగు మాత్రిదోషమును. మందు తదంతికమందు యుండి పూ
నికమెయిఁ జాలినంత తిన నే. నద కారణ మిందు భాస్కరా! ౪౮

శా॥ తత్తేజఃక్షతినుండి నాదు బలుమై దౌర్బల్యభూయిష్ఠమా
టత్తేజస్వి ప్రసాదరావు కని తా నం దింకఁగొన్నాళ్ళు లా
యత్త్రిన్ నిల్పి ప్రదత్తభేషజముచే నారోగ్యముం గూర్చి సత్
పుత్రెంచం బదియేండ్లు మన్ని బలసంపూర్ణుండనై భాస్కరా. ౪౯

ఉ॥ ఉల్లమునందు నిన్ నిలిపియో మఱి నిల్పకొ యర్ఘ్యపున్ మిషన్
నీళ్ళను విడ్చుచుంటి. మఱి నిత్య ముపస్థితిఁ జెప్పుచుంటి. నీ
పేళ్ళు పఠింప కెన్నడును బెట్టియెఱుంగను ముద్ద నోటిలో.
చెల్లనె త్వత్ప్రసాదమును స్వీకృతిసేయుట కింక భాస్కరా!

చం॥ నిలిచెద నీదుకట్టెమట నే నపుడప్డు త్వదేకదృష్టితో.
కొలిచెద మానసంబునను గూరుచుచున్ సకలోపచారముల్.
పిలిచెదఁ బావనంబులగు పేరుల. దీనికిఁ ద్వద్వితీర్ణమా
ఫలము ప్రసాదరావు. పలుభాషలతోడ నిఁకేల భాస్కరా! ౫౧

ఉ॥ నాల్నెల లట్టె యుంచుకొని నా బలహీనతఁ గీళ్ళనొప్పులన్
కాల్నడ సాగనంపుటయు కా కల బుల్సు ప్రసాదరా వికే
వేల్నలిగల్గినన్ మఱొక వెజ్జు స్మరింపకుఁ. డేన యొప్పు మీ
మేల్నడిపించుచుండునని మిత్రజనుస్తవము చాఁటె భాస్కరా!

చం॥ నలువదియేడవబ్దమది నాకు. తదాది పదేండ్లదాఁక నే
నలియును లేక పత్రికను నడ్పితి. దేశములం జరించితిన్.
తొలుతటిభార్య పోవ మఱి తోడన పెండిలిఁ జేసికొంటి. ఆ
కులసతియందుఁ గాంచితిని కొడుకులఁ గూఁతును బ్రీతి భాస్కరా!

ఉ॥ వ్రాసితి వ్యాసరాజముల వంచిన నెన్నడు మెత్తకుండఁగన్.
చేసితిఁ బద్యపున్ రచన నేఁ బదివేలకు లోటులేనటుల్.
డాసితిఁ గాల్నడన్ రయము దవ్వులనుండినయూళ్ళ. ఇంతయున్.
గాసిలఁ ద్వత్ప్రసాదపరికల్పితదార్ఢ్యముకల్మి భాస్కరా!

ఉ॥ ఏఁబదియేడవబ్దమది యించుక వచ్చెనొ లేదొ వచ్చినా
పైఁ బడె శీతపున్ జ్వరము. పక్షమొ మాసమొ యేడిపించె. ఏ
దేవెలో వైద్యులౌట నట దివ్యతరౌషధమే లభింప కే
ఏఁబదినాళ్ళకో చివర కే జ్వరముక్తుఁడ నైతి భాస్కరా! ౫౫

చం॥ వడివడి నేఁగె నింక నొకవత్సర మెప్పటియట్లు. లింతలో
నడుమున నొప్పి యేరుపడి నన్ బడఁ ద్రోసెను బూర్తిగాను. కా
ల్గడుగను వంగలేక సుసుఖంబుగ నేలను గూరుచుండలే
కొడలు వశంబుగాక యయయో యనికుందఁగ నయ్యె భాస్కరా!

చం॥ కుదురుగఁ గూరుచుండి యొకకొంచెము వ్రాయఁగ లేకపోయితిన్
పదుగురు బాగనంగ నొకపద్యము వ్రాయఁగ లేకపోయితిన్.
పదము కదల్చివైచి పదిబారలు నడ్వఁగ లేకపోయితిన్.
హృది ముదమేదియేది పొనరింపనుజాలకపోతి భాస్కరా! ౨౭

చం॥ నడుము ప్రధాన మంతకుఁగనన్. మొద లానడిమింటిచట్ట మే
ర్పడిన నమర్చుకోఁదగెడిఁ బై సమలంకృతి. తద్రథాకృతిన్
తొడిగినఁ గుడ్లు నడ్చునిఁక, తొట్టిచట్టమె లేకయున్నయ
ప్డడుగును మీఁదునుండియును నంతయు వ్యర్థముగాదె భాస్కరా!

చం॥ అడుగును మీఁదునున్ నడుము నన్నియు నున్న నె యేదియేనియున్
నడుచును. మత్తనూరథమునన్ నడిచట్టము కీడ్పడం బదం
పడి యెటు దేహయాత్ర జరుపన్ వలెనో తెలియంగరాక చే
డ్పడుదుఁ బ్రసాదరావె రహిఁ భావమునంబడె వచ్చి భాస్కరా!

మ॥ పదినాళ్ళి ట్లనుభూయమానకటిరుగ్బాధుండనై యంత ని
ర్వదియో ముప్పదొ యోజనంబులపయిన్ వర్తిల్లుసత్సంపదా
స్పదమౌ నయ్యమలాపురంబునకుఁ బ్రస్థానంబుగావించితిన్
సదయస్వాంతప్రసాదరాయవిహితస్వాస్థ్యుండఁగా భాస్కరా! ౩౦

మ॥ మెయి స్వాధీనమునందులేనికతనన్ మిత్రౌకముంగూర్చియే
అయినన్ నేను గుటుంబయుక్తముగనే యానంబు గావించుచున్
దయమానం బగు మేటిపుష్పగిరిసంస్థానంబు దర్శించి మ
ద్వ్యయవిత్తాత్మకసత్ప్రసాద మట నొందంగోరితిన్ భాస్కరా!

మ॥ దివసద్వంద్వము రెంటపాళ్ళ రహిఁ దత్పీఠంపుసాన్నిధ్యమం
దు విలంబంబొనరింప నందులకు నాతోఁబుట్టుబిడ్డండు వ
చ్చి విచార్యంబనివార్యమున్ మఱియు నాచేఁగార్యముంబూర్యమౌ
వ్యవహారంబునకై మరల్చె నను దుష్పాకంబునన్ భాస్కరా!

ఉ॥ స్వవ్యథ సైపన మదిసన్మతిఁజేసి మదీయభ్రాతృపు
త్రివ్యవహారనిర్వహణతత్పరచిత్తత నిల్లు చేరుడున్
నవ్యముగా బయల్వెడలె నాడుపిఱుందునఁ బిక్కనొప్పి పూ
ర్వవ్యథ యాఁగె. దీనఁగలవాస్తవికార్థ మదేమొ భాస్కరా !

చ॥ వడవడిఁ గూరుచుండఁగను వంగను లేవను జేతఁగాక పె
ల్లుడికెడినాకు నాదునొడ లోలి నధీనము కాఁదొడంగినన్
నడిచిన శ్రోణిజంఘఁ గలనాడులు లాగుటఁజేసి తుంగఁబో
విడుచుచు మొద్దు నెత్తుకొనుపోఁక ఘటించె నిఁకేమి భాస్కరా !

ఉ॥ రాకకుఁబోకకుం బిడుగురాళ్ళ సమీపము జానపాటి. కే
వీఁకనొ స్త్రీలు బాలకులు వృద్ధులునుం జరియించుచుందు రా
ఏకపదిన్ సదా. అచటి కేగను రా నసమర్థమాటయే
కాక మదంగ మన్నిటికిఁ గానిదియయ్యెఁ గదయ్య భాస్కరా !

ఉ॥ గ్రామబహిస్థ్సలంబునకె గ్రిక్కన నేగ నశక్యమాట న
న్నొన్న మజిలీలు వేయుచు నెట్టొచని రావలసెన్. బజారులో
ఏమియొనర్ప నేగినను నెన్నియొ తిన్నెల విశ్రమించుచున్
ధామముఁ జేరఁగావలసె, తాల్మిచెడన్ వలసెంగ భాస్కరా !

చ॥ కదలి పదైదుహజ్జలను గట్టిగఁ బెట్టుటతోన లాగఁగన్
మొదలిడుఁ బిక్కలోనినరముల్. మఱికొంచెము దూర మేగ నా
ఒదవిననొప్పి పెద్దయగు. ఓరుచుకొంచు నటే చనంజనన్
తుద కడు గత్తరాక భువిఁదొట్రిలుచుం బడుచుందు భాస్కరా !

చం॥ విసికి ధరిత్రిఁ గూలఁబడి వేమఱుఁ గేల్గవఁబట్టి జంఘ వే
పిసికి యొకించుకంతశ్రమ పెద్దయుఁ బొద్దునకున్ శమించుడున్
మసలక లేచి వెండియుఁ గ్రమంబుగఁ గొంతగమించి వెండియున్
పిసుకుచు లేచి నడ్చుచును బిట్టుశ్రమం పడుచుంటి భాస్కరా !

ఉ॥ పిక్కకునుం బిఱుందునకుఁ బేరిమినుండినసూత్రమేమొ యం
దొక్కటి నొవ్వ రెండవదియుం గడునొచ్చెడి నవ్వై. ఒక్కచో
ఎక్కువయైన వేఱొకట నెక్కువయా. ఇటు రెంటిసందునన్
చిక్కితి. చిక్కుచుంటి, బలుచిక్కిది. ఏగతిఁదీర్పొ భాస్కరా!

ఉ॥ పిక్కపిఱుందులం దఱచుమీఁకుడుగానము మానవాళి. నా
ఒక్కనికోసమే దుహిణుఁ డోపికతోడ సృజింపఁబోలు. అ
మ్మక్క! భిషక్కు లొక్కరును వ్యాధ్యభిధానము చెప్పలేకయే
పక్కలుచూతురొక్కొ యిది పాతయులంతయెమైన భాస్కరా!

ఉ॥ దగ్గఱ వైద్యు లెవ్వరును దానిస్వరూప మెఱుంగరైరి. ఇం
కగ్గిరిరావొ రాను గబురంపుచునుండు ప్రసాదరావొ తా
మిగ్గదముం గుదుర్తురని యెంతయు నమ్మకముండె. వారలన్
డగ్గర నెంతకుం దెలిపి నాకుఁ దటస్థముగాదు భాస్కరా! ౭౧

ఉ॥ చన్నవి రెణ్నెలల్. పనులు సాఁగ వొకించుకగూడ. అప్డునా
కున్నయసాధ్యమైనపని యొక్కఁడె. అయ్యది యెద్దియన్న నా
అన్నకొమాళ్ళపాలఁ గలయప్పపరిష్కృతి. అద్ది యెన్నినా
ళ్ళున్నను దీరదయ్యె. అదియున్ మదదృష్టముకాదె భాస్కరా!

ఉ॥ తీరియుఁ దీరకుండఁగనె తీరిక యించుక నాకుఁ జిక్కుడున్
దూరగతామలాపురముతోవను బోవక యంతకన్ననున్
చేరువయైన బందరును జేరఁగఁబో గిరిరావుగారు నన్
గౌరవబుద్ధిఁ జూచి యొసఁగందగువాని నొసంగె భాస్కరా! ౭౩

చం॥ నలువదియేండ్లప్రాంతమున నాకుఁ దదర్పితముల్ సులోచనం
బులు. పదునాలుగేడు లవి పుస్తకము ల్చదివించె. వానితో
కలహని లేకపోయె నిఁక. గ్రంథము లేవియు లేకె చూడఁగన్
కలిగితిఁగావి దూరగము గన్గొనఁజాలఁగనైతి భాస్కరా!

ఉ॥ తద్దయు దూరదృష్టి యటుతగ్గుటయున్ గిరిరావునొద్ద నీ
అద్దములున్ లభించుననునాస మఱెవ్వియుఁ బెట్టుకొకయే
పొద్దులుపుచ్చఁబుచ్చ నటుపోవుట నాఁటికి సంభవించె నా.
కద్ది వచింప నాతఁ డపు డక్షుల నద్దము లుంచె భాస్కరా!

ఉ॥ చెప్పితిఁ బిక్కలాగు. డది చిన్నయలంతయుకాఁ దలంచుచున్
చప్పున నేదొ యీఁగడఁగె. చన్నవి కొన్నిదినంబు. లెంతకున్
నొప్పి శమింప. దన్మదురునోదన మూత్రపరీక్షచేసి తా
అప్పుడు ధాతుపాతమును నాతఁ డెఱుంగఁగఁగల్గె భాస్కరా! ౭౬

శా॥ ఆయోజఃక్షతి మున్ గ్రహించినఘనుం డాతండె. ఎన్నాళ్లనాఁ
డ్డో న్నైయుండినకార్యమాట మఱచెన్. యోజించె న పెంతయు
స్థియుక్తిం గటిజంఘులెంతయును నార్తిం జేఁతకుం గారణం
బీయోజగక్షతియే యటం చెఱిఁగె. మం దిచ్చెం గృపన్ భాస్కరా!

చ॥ ఇరువది వాసరంబులకు నిచ్చుచు మందును గోదుమన్న మే
మఱిక భుజించుచుండుఁ డిఁకమాపుల నంచని చెప్పిపుచ్చ నే
నరిగి యదేప్రకారముగ నన్నము మందును దింటిఁగాని నా
పిఱుఁదును బిక్క చక్కనయి పెంపువహింప వదేమొ భాస్కరా!

శా॥ గోధూమోదనఖాదనంబుననొ తద్దుర్వ్యౌషధప్రాశన
ప్రాధాన్యంబుననో నిరంతరకృతాభ్యాసంబునం జేసియో
బాధన్ సైఁచుచు దూరమేనియు గమింపంజాలితద్వార్త నే
నాధీమంతునిఁగూర్చి వ్రాసితిఁజుమీ హర్షంబునన్ భాస్కరా!

శా॥ నే మున్నిచ్చినమందె విల్చి యదియున్ నేమంబునన్ రాత్రి గో
ధూమాన్నంబును దించుఁ గొంతవడి యెందుంబోక స్వాగారవి
శ్రామంబుం గయికోఁ గ్రమంబుగ భవజ్జంఘామయం బాగునం
చామిత్రుండు జవాబువ్రాసె నపుడే యత్యాదృతిన్ భాస్కరా!

మ॥ ఎవ రేవ్రేఁతలు వ్రాసినన్ నలువ ము న్నేవ్రేఁత దా వ్రాసెనో
అవు నామాదిరిగాను గాన నిఁక నెట్లామందుఁ దెప్పింతు? మ
ద్భువనంబంద యెటు ల్వసింతు? నిలిపెన్ భ్రాత్రీయకార్యంబె న
న్నివలం గాలిడకుండ నాల్గునెల లింకేముండుదున్ భాస్కరా!

మ॥ ధనమా చాలినయంత లేదు. మఱియున్ ధర్మప్రచారార్థమై
మును స్థాపించినమాసపత్రిక నెటో పోషించుచుండన్వలెన్.
మను ముద్రాక్షరశాలలోన ఋణ మేమాసార్థ మామాస మీ
యను లేకుంట. ఇఁకెట్టు లుందు నొకచో నానందినై భాస్కరా!

ఉ॥ అర్థసమృద్ధి లేదు మొద. లందుల కట్టిటు పోయిరాక యే
అర్థము నిర్వహించుకొనునర్హత లేక తపించుచుండునీ
వ్యర్థున కంఘ్రిలాగుడున కావల నప్పులలాగు హెక్కుడై
అర్థన కన్యదేశముల కన్నె. ఇఁకేమనువాఁడ భాస్కరా! ౮౩

చం॥ అరిగి నిజాముదేశమున యానము లెవ్వి లభింపనట్టికా
సరణులఁ బిక్కలాగుడును సైఁచుచుఁ గాల్నడయే పొనర్చి రా
తిరులను గోదుమన్నమును దించుఁ గ్రమంబుగఁబత్రికాభృతుల్
తిరిగి వసూలుచేయు నెడ దేహముడస్సెఁ గరంబు భాస్కరా! ౮౪

ఉ॥ డస్సినయట్టిదేహము హతంబున వచ్చి జ్వరంబు సొచ్చుడున్
భిస్స రుచింప కర్హమగుభేషజ మిచ్చెడివా ర్లభింప కే
నుస్సురటంచు స్వీయమగు నూరును జేరితిఁగాని యెంతకున్
లెస్స వహింపలేక శకలీకృతచిత్తుఁడ నైతి భాస్కరా! ౮౫

మ॥ జ్వరముక్తుండనుగాక కొన్నియహముల్ స్వాద్వన్న పానంబులం
దరుచిం గొన్నిదినంబు లభ్యవహృతం బౌనన్న పానీయముల్
త్వర జీర్ణింపక కొన్నినాళ్లు మలనిర్బంధంబునం గొన్నినా
ళ్లరికట్టంబడియున్నవాఁడ నిటులే యార్మాసముల్ భాస్కరా! ౮౬

ఉ॥ బొత్తిగ లేవలేకయును పూని పదంబులు పెట్టలేకయున్
రిత్తగ నున్నదంతయును రెండెనెలల్. తరువాత వెండియున్
క్రొత్తకవిత్వమున్ నడచె. కొల్లగ వ్యాసములన్ లిఖించితిన్
విత్తముపొందె నూళ్లపయి వెళ్లి చరించుచునుంటి భాస్కరా! ౮౭

ఉ॥ ఏకవనంబు గూరుపకె యేబలు వ్యాసములన్ లిఖింపకే
యేకడ కేగిరాకె మఱియె ట్లిఁక నాగరఖండముఖ్యగ్రం
థాకరమై మనీషిహృదయంగమమై యలరారుపత్రికన్
సాఁకఁగలాఁడ? ధర్మమును జాటఁగలాఁడను నేను భాస్కరా

శా॥ సారాస్వీతపురాణధర్మనిజభాషావ్యాపనోరుస్పృహన్
ధీరంమన్యవిచారదూరజనతాధిక్కారకృత్యాదృతిన్
ప్రార్థ్యార్థము సాఁగుచుండవలెనన్ భావస్థమాపూన్కి ని
ట్లారాటంపడుచుంటిఁగాని యగునే సారోగ్యతన్ భాస్కరా! ౮౯

ఉ॥ పిక్కపిఱుందులందుఁ గలపీఁకుడడంగదు. నోటి కన్నమున్
మిక్కిలి పోదు. పోయినది మిత్తికి దీటయి పొట్ట యంతయున్
నొక్కు. శకృత్తు వెల్వడదు. నోటియసహ్యత తీఱ. దొక్కనా
ఉక్కును లేమియుం గతములూఱటలేక చరింప భాస్కరా! ౯౦

చ॥ గదమును రూపుమాపుటకు గట్టిప్రయత్నము చేయకుండ నే
అది యిది తించు నూటడిల కట్టిటు బిట్టుభ్రమించుచుండుదున్
మెదు కొంకయింతయున్ రసనమీఁదికిఁ బోవక మై యసారమై
పదిలముగాను లేచుటకె పాల్పడదయ్యె నిఁకేమి భాస్కరా!

మ॥ అలగుంటూర్పురి నప్డె నాకుఁ గడు వ్రేఁగా పత్రికాకార్యమే
ఒలయంబోవుట సంభవించి ఘనవైద్యుం డన్ యశశ్శ్రీకిఁ దా
వలమా సత్కవితాన్వయాబ్ధిశశి సుబ్రహ్మణ్యులోగింటిలో
పలఁ గాల్వెట్టుడు నాతఁ డాదృతి నిడెం బాద్యంబు మున్ భాసరా!

శా॥ హిందూవైద్యులఁ జూచుమాత్రమునఁ జేయింజూపునార్తప్రజా
బృందంబుంబలె వ్యాధిపీడితుఁడనౌ నేన్ నాదు చైఁజూపుదున్
కందమ్ముల్మకుళించి యాతఁడు మదిం గావించి ధ్యానంబు నా
చందం బేదు వచింపకుండ నుడివెన్ సర్వంబునున్ భాస్కరా!

శా॥ దత్తాతిథ్యత నింటనుంచుకొని యాతం డౌషధం బీయ న
ట్లాత్తం బగ్నికుమారమున్ మెసవి మధ్యాయాతమౌ వ్యాధి కిం
చిత్తున్ లేక నశించినట్లుఘను దానింగూర్చి తర్వాత నే
ఎత్తున్ లేక యథాప్రకారముగ నే యేనుండితిన్ భాస్కరా!

శా॥ జంఘాశ్రోణిశిరాళి గుంజు టది యీపన్మాత్రముం దగ్గ కిం
కం ఘీంకారము సేయుచున్నది కదున్. కాయంబు నిస్సార. మీ
సంఘర్షంబుననుం జికిత్స కవకాశం బబ్బ దేమందు మ
జ్జంఘాలత్వవినాశ కాలమది సంప్రాప్తంబుకా భాస్కరా! ౯౧

ఉ॥ కావున నన్ను మిష్టమయి ఖాదితమైనది జీర్ణమౌటకుం
జేవ యొకింత యేరుపడి చిన్నగఁ గుంటినడన్ గమింప నేన్
త్రోవలు సాఁగుచుండుటకుఁ దుష్టిని జెందుచునుంటిఁగాని నా
భావిమహాపదన్ మదిని భావనసేయఁగనైతి భాస్కరా!

మ॥ జ్వర మంతర్గతమౌ చెటుంగ కెటో కాల్పాఁగుంగదా యంచు నే
మరలంబోతి నిజాముదేశమున కార్పాసంబు లామీఁదటన్.
తిరుగంజాలితి నొక్కమాస. మటుపై దేహస్థమైయున్న యా
జ్వరమే శ్రీముఖవత్సరాది సరిగం బైకుబ్బెఁ దా భాస్కరా! ౯౨

ఉ॥ ఆ జ్వరబాధతోడ నలయాడవరంబును జేరఁబోవుడున్
యజ్వవిపశ్చిదాదివిపులామరపూరితమా స్వగేహము
దుజ్వలదుగ్రతేజుఁడయి యొప్పు పరాంకుశరాట్టు దానిఁ దా
రజ్వవరుద్ధమైనపసిరాణ నొనర్చె రయంబ భాస్కరా! ౯౫

శా॥ ఓనారాయణ! రామ! కృష్ణ! హరి! అం చుచ్చైచ్చరిన్నాదంబుతో
నే నత్యంతము బాధనొందుటను దా నీక్షింపఁగా లేక యా
స్థానాధుండు స్వవైద్యతల్లజులతో సంధించి యోజించియున్
క్రైవనాచేత జ్వరంబు గట్టివయిచెన్ వైళంబుగా భాస్కరా!

శా॥ బద్ధంబైనజ్వరంబు నన్ను మిగులన్ బాధింపలేకుండుటన్
శ్రీద్ధం దన్నృపురాణి సత్య తనదా జైమీఁదుగాఁ బథ్యమున్
సిద్ధంబుం బొనరించి పెట్టుటను గించిత్కించి దారోగ్యసం
సిద్ధింగాంచుచు నుంటి మాస మచటన్ క్షేమంబుగా భాస్కరా!

చ॥ దొర దొరసాని యాదరముతో ననుఁజూచుచు మత్సపర్యలన్
జరుపుచునుండి రన్వహము. సంతసపెట్టుచు నుండి. రైనను
జ్వరము సమూలమై చనదు. పంపరు నన్ స్వగృహంబునుండి వార్.
హరహర! కూపకూర్మమయి యచ్చట వసించితి నింక భాస్కరా!

చ॥ జ్వరము సుసూక్ష్మమాటఁ గడుసంకటపెట్టదు. పథ్యపానముల్
సరిగ నమర్పఁగాఁబడెడి. జాయువు వేళకు భక్ష్యమాణ. మీ
కరణిని లేదు లోప మెట. కాని శిరస్థితమైనకార్యపున్
భరమె త్వరంబొనర్పుటయుఁ బైనము సేయఁగనయ్యె భాస్కరా!

శా॥ చందా ల్పాలవసూలు కావలయు. ఆచందా ల్వసూల్చేసి మున్
ముందే సార్థశతంబురూపికలు తన్ముద్రాక్షరాగారమం
దందింపన్ వలె. అంగిరోబ్దమది యాయ. వృద్ధి యాకుండ నే
క్రిందులబ్బాచినఁ బత్రికన్ మరల ముద్రింపింతె వార్ భాస్కరా!

ఉ॥ పత్రిక యే మదీయమగు పత్రిథమాత్మజ. నాకుఁ బుత్రికా
పుత్రులు పుట్టులోపల నె పుట్టిన. దీర్ఘదినాలు గేం. ద్లిహా
ముత్రము లాకె నాకు. అదె మూలముగం బత్రిమాస మేను ద
త్పత్రిక సాఁకుచుండవలె దండివ్రతం బది నాకు భాస్కరా!

ఉ॥ చైత్రము వెళ్లవచ్చుటను జయ్యన సార్ధశతార్థమేని త
ద్గోత్రను బత్రికాభృతులు తొల్త వసూలొనరించి వేళకున్
పత్రిక వెళ్లడించుటకె పైనము యాడవరంబునుండి. ఆ
యాత్ర పరాంకుశప్రభునియాత్మ కభీష్టముగాదు భాస్కరా !

ఉ॥ ఇంక జ్వరాంకురంబు నశియింపనె లేదు. గమిష్యదధ్వముల్
పొంకములేక కాల్నడనె పోవఁగఁదగ్గవి. అట్లుగాన ని
శ్శంకగ నిప్పు డేఁగు నెడ సారె జ్వరార్తి ఘటించునంచు నా
టంకముపెట్టె నాతఁడు. హఠంబున లేచితి నైన భాస్కరా!

ఉ॥ ఆదొర చెప్పినట్లె యొకయామడ నచ్చుటయున్ సికిందరా
బాదునఁ బైకిఁబొంగె మఱిపాడుజ్వరంబు. మదూహలన్నియున్
బూదిని బోయునేయి యయిపోయె. ఒడ ల్కుడుమండఁజొచ్చె. ఆ
బాదకుఁ దాళమిం డ్రెయినుపైఁ బడనయ్యె దురితంబ భాస్కరా!

చ॥ పడి వడి నిల్లుఁజేరితిని. భార్యను బుత్రులఁ జూచుకొంటి. వె
న్నడికొనువ్యాధినుండి పలునాళులు చేష్టడితిన్. క్రమంబుగా
సుడివడి యన్నపుంగడిని జూచుటకేనియు నోచుకోక పె
ల్లుడికితి. అన్నిటం జెడి యలోయని మూల్గుచునుంటి భాస్కరా !

మ॥ అఱికా ల్దగ్గఱనుంచి నెత్తివఱ కాహా! నాదుమై నిప్పులన్
పొరలింపంబడినట్లు లయ్యెడిది. ప్రేవు ల్వ్రాళ్ళిరా దగ్గి వే
మఱు నాయాసపడంగ నయ్యెడిది. బల్మంచంబుపైనుండి చె
చ్చెర డిగ్గంగ నశక్యమయ్యెడిది. ఇస్సీ! ఏమనన్ భాస్కరా!౧౦౯

ఉ॥ పిక్కపిఱుందులందుఁ గల పీఁకుటటుండఁగ నూతనంబుగన్
తక్కుశరీర మంతటను దద్దయుఁ బీకఁదొడంగె రేబవల్.
కక్కుడుకూఁతలన్ సతము లప్పుఁడులప్పుఁడు కళ్ల వెళ్లి నల్
ప్రిక్క లసహ్యమున్ సలిపె. రాచె గళంబు కరంబు భాస్కరా!

చం॥ ప్రతిదినమున్ విరేచనము బాగుగఁగామిని విష్ఠ చేతఁ బూ
రిత మగుకుక్షినుండి పులిత్రేన్పులు పుల్లనికంపులున్ విని
ర్గతమయి యేవముంగొలుపు. గర్భము బర్వగుచున్ వికారపున్
గతుల మదింగలంచు. తొలికర్మవిధం బది యేమొ భాస్కరా !

చ॥ నడికొని మూత్రివేసికొనునాఁడె విరేచన. మల్లనాఁడు వెం
బడిఁబడి పెక్కువారములు పంపు బహిష్టలి. కన్నిసారులుక్
నడువఁగలేక చావవలె. నల్ల రవంతయు లేక యెంతయుక్
మిడికెడి పాదరోగి కది మిక్కిలికష్టముగాదె భాస్కరా! ౧౧౩

మ॥ ఘనవైద్యుం డొకఁడేని యిప్పటికి మార్గంబునక్ లేనె లేఁ
డనఘుండైన ప్రసాదరావు మదిలో నాసీనుఁడై యున్నవాఁ
డనివార్యంబయి పిక్క చక్కపఱుపక్ యానంబు తత్సీను కుం
డెను. కానక్ మఱి రుక్ప్రతిక్రియకుఁగా నేఁ బూనఁజూ భాస్కరా.

ఉ॥ అట్లని పెక్కురోగముల కాకరమయ్యును దజ్జ్వరంపుఁ బె
న్వెట్లొకకొంత తగ్గుపయి నిర్గతిసేయఁదలంచి బాధ నె
ట్లెట్లొ సహించుకొంచు నటులే నివసించితి మాసయుగ్మ. మ
వ్వట్లను గొంత చల్లఁబడె వర్ష్మము వర్షపురాక భాస్కరా! ౧౧౪

చ॥ తనువొకకొంత చల్లబడఁ దగ్గెను మంటలు. నోటిచేఁదునుక్
తనుతవహించె. ఓగిరము నాల్కకొకింత రుచించె. కాని యా
తినినది వేగ జీర్ణమయి దేహముఁ బర్వదు. పుష్టినీదు. పా
సనమునుగా. దిఁకిద్విధము స్వాస్థ్యమునొందివసింతు భాస్కరా!

ఉ॥ దానను దీన నించుకయు దార్ఢ్యము లేకయుఁ గూరుచున్న త
త్థానమునుండి లేచుటకె శక్యముగాకయు నంజుగూడ గ
ర్భానఁ బ్రవిష్టమయ్యెనని భ్రాంతుఁడనౌ తరువాత లేచితిక్
నేను బ్రసాదరావుమనునేలనుగూరిచి యేగ భాస్కరా! ౧౧౬

ఉ॥ తక్కుతెగుళ్ళ నన్నిటిని దత్తదహస్సుల కర్మభంగిగా
ఎక్కడొ యేదొ మందుతిని యే శమియింపఁగఁజేసికొంచు నీ
ఒక్కటి పిక్కనొప్పి యటు లుంచినవాఁడఁ బ్రసాదరావుచే
ఉక్కడగింప. కాని మఱి హుమ్మని యన్నియుఁగ్రమ్మె భాస్కరా!

ఉ॥ అన్నియు నన్నుఁ జుట్టుకొని యారుజ లెంతయు బాధపెట్ట న
న్నన్నయటంచు మూలుగుచు నప్పుడు లేచి ప్రసాదరావు స
త్సన్నిధిఁజేరినాఁడ. మఱి సర్వమునుక్ వినిపించినాఁడ. ఆ
ఉన్నతుఁడంతయుక్ విని యహోయని యార్చినవాఁడు భాస్కరా!

ఉ॥ ఊరిచి యూరడించి తనయోకమునందె ప్రవేశపెట్టి పె
ల్లోరిమి స్నానపానశయనోదనముఖ్య సుఖోపచారముల్
దారసుతానుజాదికుల ద్వారమునన్ జరిపించు చోషధీ
సార మిడం గడంగె ధృతసారుఁడనైమను నాకు భాస్కరా!

మ॥ అగదంకారజనప్రకాండుఁ డితఁడే యానాఁ బురాణజ్వరం
బు గుదిర్చెన్ మొదలద్ది నాదుమెయిలో మూఁడేండ్లనాఁడే భృశం
బుగఁ దాఁ జొచ్చి వసించుచున్నయది. ఎప్డున్ వీడిపోఁజూడ కా
కుగదం బెంతయు నేఁచుచున్నయది నన్ గూఢంబుగా భాస్కరా!

ఉ॥ గూఢముగాఁగ నుంచు మెయిఁ గొన్నిదినంబులు పైకివచ్చి నన్
గాఢముగాన యేఁచెడిని. కళ్ళ విశేషము వెళ్ళుటాదిగా
రూఢములౌచువర్తిలెడి రోగములన్నియు దానిభృత్యు. లే
మూఢత నప్డె పోయెనని బుద్ధిఁ దలంచుచునుంటి భాస్కరా!

శా॥ పెక్కం దుంటి సతంబుఁ జేడ్పఱచు నా పెన్వ్యాధికం బెంగదున్
ప్రాక్కాలీనమె యీజ్వరంబనియు నీరక్షస్సె మూలంబు తా
దృక్క్రూరామయరాజిరాక కనియుం దెల్లంబుగం దెల్పి ముం
దక్కల్యుండు తదత్యయంబు సలిపెన్ యత్నంబునన్ భాస్కరా!

చ॥ ఇరువదియేండ్లవాఁడనయి యే మనుచుండిననాఁటినుండియున్
పరఁగెడిమూత్రదోషము క్రమంబుగ నన్ బలహీనుఁజేసె. ప
ల్మఱును బలంబురాకకయి మందులు తింటినిగాని యవ్వియ
త్తఱి బలకారులయ్యును బదంపడి వ్యర్థములయ్యె భాస్కరా!

మ॥ చెలువా గాత్రమునందు వర్తిలు రసాసృఙ్మాంసమేదోస్థిమ
జ్జలునున్ శుక్రము సప్తధాతువులు. తత్సారంబె యోజస్సు. త
జ్జ్వలదోజస్సె కతంబు దేహబలసంప్రాప్తిన్. తదోజస్సు ని
చ్చలు మూత్రంబునఁ బో బలంబిడునె భైషజ్యంబు లో భాస్కరా!

శా॥ ప్రస్రావంబున సప్తధాతువుల సారంబైన యోజస్సుఁ గా
జస్రంబుం జనకుండ నిల్పఁగల భైషజ్యంబె భక్షింపనా
విస్రంభంబున నట్లుచేసినపుడే వేగన్ బలం బబ్బు. లే
కస్రుల్ గార్చుచు నెంతయేడిచినన్ వ్యర్థంబెకా భాస్కరా!

శా॥ స్వగ్రామంబుననుండి వచ్చునెడఁ డ్రైన్ సామీప్యముందేనియున్
చే గ్రంథంబులపేటి పట్టుకొని కించిత్తున్ గమింపంగలే
కు గ్రింబా బ్రిడిజీలనెక్కి దిగలే కుచ్ఛ్వాసముల్ విడ్చుచున్
వ్యగ్రస్వాంతుఁడనైన నాదు బలమూ వర్ణ్యం బిఁకన్ భాస్కరా!

ఉ॥ ఎత్తునఁగట్టఁబడ్డ తమయింటఁ జెలంగెడు మెట్టులెక్కనే
సత్తువలేని నాదుస్థితి చక్కనెఱింగి ప్రసాదరావు తా
అత్తఱిఁ గొన్నినాళ్ళవఱ కౌషధమిచ్చి మదంగమందునన్
నెత్తురు కొంతపెట్టుటయు నిల్పినవాఁడిఁక దాని భాస్కరా!

శా॥ ఓజస్సంక్షయమున్ గుఱించి యది వోకుండం బ్రసాదించెఁ దా
రాజద్ధ్వజ మింకొకండు సరుజారాధ్యుం డతం. డద్దినే
నోజన్ వింశతిఘస్రము ల్సెనవుపై నుద్దండమైయుండు నా
ఓజోనాశనరూపమైన గద మెట్లో నాసిలెన్ భాస్కరా! ౧౨౮

చ॥ క్రమముగ బాల్యమాదిగను గాల్మడిలోఁ జనుసప్తధాతుసా
రమును బ్రసాదరావు తన ప్రాజ్ఞతపేరిమి నాఁపినాఁడు. పూ
ర్వము గతమైనసారమును గ్రమ్మఱఁ బూరణసేయ నిమ్మెడన్
తమి నిడుచున్నవాఁడు బహుధా యగదంబులు నాకు భాస్కరా!

చ॥ నలువదియేండ్లనుండియును నష్టినిబొందుచునుండు సప్తధా
తుల బలుసారమున్ మరలఁ దోడని కూర్చు టసాధ్యమంట. వృ
ద్ధుల కిఁక నేమిచేసినను దొంటిబలం బొడగూడదంట. నీ
అలఘుతరప్రసాదమున నాప్యముగానిది యున్నె భాస్కరా! ౧౩౦

ఉ॥ గోడలుదూఁక నాదుమది గోరుటలేదు. బజారులందు బల్
ప్రోడనటంచుఁ బర్విడఁబోయి చరించెడు వాంఛలేదు. రో
చేడెలఁగూడి యాడుటకుఁ జిత్తమునందుఁ దలంపులేదు. నా
ఈడునకర్హమైనబల మిచ్చినఁజాలును నాకు భాస్కరా! ౧౩౧

చ॥ ఇఁకఁ బదియేండ్లు మందునని యెందఱో చెప్పుచునున్నవార. లా
త్మకుఁ దమిలేని యాబ్రిదుకు తద్దయు వ్యర్థము కానఁ బత్రికా
ప్రకటనఁజేసికొంచుఁ బసిబాలురఁ బెండ్లము నేలుకొంచు నే
సుకముగనుండఁగందగిన శుద్ధబలం బిడుఁ జాలు భాస్కరా! ౧౩౨

ఉ॥ ఒక్క బలప్రదానమున నూఱడిలం జుమి నేను. ఎక్కడో
పిక్కబలంబు లేక యిఁక భీమబలంబును బొందిమాత్రి మే
లక్కఱఁదీర్పఁగాఁగలను. అందునఁ బిక్కపిఱుందులందుఁ బెం
పెక్కుచునున్న లాగుడు క్షయింపవలెం బ్రథమంబు భాస్కరా!

ఉ॥ పిక్కపిఱుందులందుఁగల పీఁకుడు పోకకుఁగూడఁ దానె యీఁ
డొక్క ప్రసాదరావు కృప నుత్తమభేషజముల్. ఫలింపదా
ఉక్కలుయత్న మింతవఱ కోజ శరీరబలంబొసంగి మున్
తక్కటి పిక్కచక్కిరహిఁ దార్కొన నుండెనతండు భాస్కరా!

ఉ॥ పిక్కబలంబె ప్రస్తుతము పేరున కేనియు లేదు కాని నా
తక్కుశరీరమం దలఁతి దార్ఢ్యముగల్గెను. దానఁ జేసి యే
నెక్కుడుభక్తి నిన్ను నుతియించుచు నల్లిన పద్దియంబు లి
ట్లొక్కెడఁ గూరుచుండి కర మోపిక వ్రాయుచునుంటి భాస్కరా!

ఉ॥ యుష్మదనుగ్రహంబు మెయి నుండవలెన్ బల మింత కాని యా
ముష్మికమో యిఁ కైహికమొ పూని లిఖింపక యూరకున్నె య
స్మిష్మ దదక్షరాంబుజము. చిత్తము కాల్పనికత్వపుంగ్రియన్
భీష్మజనన్య మోఘఝురి పెల్లునఁ బోవక యున్నె భాస్కరా! ౧౩౬

మ॥ క్రియమాణంబులు కూరుచుండి యొకచోఁ గేల్దోయిచేఁ జేయు న
య్యాయిచైదంబులు. కాని తక్కుఁగల యయ్యంఘ్రిద్వయిం జేయనౌ
పయనంబాది సమస్తకార్యములునుం బాడయ్యెడిం గావునన్
దయమానుండవు నీవు కావలయుఁ దత్సంసిద్ధికిన్ భాస్కరా!

శా॥ కాలుం జేయియు నాడునంతవఱ కీకల్యాణిఁ బోషింతునం
చాలోచింపక పత్రికావిషయమం దన్నాఁడ మున్నేను. నా
కేలే యాడెడిఁ గాని కాలి కకటా! కీడ్పాటు వాటిల్లె. ఇం
కేలా పత్రికనడ్పుదున్ ? ప్రతిన యిం కెట్లేలుదున్ భాస్కరా!

చ॥ రథకృదథఃకృదుద్ధురతరవ్యవహారుఁడ నైనయప్పుడున్
పృథులతరజ్వరాదిపరిపీడితకాయుఁడ నైనయప్పుడున్
ప్రథమకళత్రపుత్రులిలఁ బాసి దివంగతు లైనయప్పుడున్
శిథిలత లేని పత్రికకుఁ జేటొనగూర్చెదె నేఁడు భాస్కరా! ౧౩౭

శా॥ చాలుంజాలు వృథాపవాదములు. నీ సత్పత్రికన్ నీవు బి
ట్లేల్లన్ లేక ననున్ శపింతె యన కీవేదేవు నారోగ్యదున్
గా లోకుల్ వచియింత్రో చెప్పవలెమున్. కానం గటాక్షించి నా
కాలుం గీలును జక్కఁజేయు మెపుడుం గైమోడ్చెదన్ భాస్కరా!

శా॥ కాలున్ నీవు కుదుర్పకున్న నిఁక నేఁ గావించు కార్యంబె లే
దీలోకంబున. పత్రికన్ మఱియు నాయిల్లాలినిం బిల్లలన్
బాలింపంగ నసర్థుఁడన్ సరికదా! నాకడ్పె నేఁ బూడ్చుకోఁ
జాలన్. జోలియదారి కేని వలదే సంచార మో భాస్కరా! ౧౪౧

శా॥ కించిద్దూరపుటూళ్ళలో పలి సుహృద్గేహంబు లింకంతకున్
కించిద్దూరపు గ్రామబాహ్యములె పోఁ గృచ్ఛ్రంబుగానుండ నా
సంచారంబెటు దూరదూరములకున్ సౌఖ్యంబుగా సాఁగు? ఈ
కొంచెంపున్ స్థితికన్ననున్ మృతియె మేల్ కొంచెంబిఁకన్ భాస్కరా!

మ॥ కవితాకాంత యనారతంబునిడు సౌఖ్యం బాస్థఁ గైకొకయున్
స్వవధానంబులుచూపి యెల్లకడలన్ వ్యాప్తుండఁగాఁ బోకయున్
వివిధాస్థానములం జరించి పిలుచన్ విత్తాఢ్యుఁడం గాకయున్
భవసాఫల్యము పత్రికావనముగా భావించితిన్ భాస్కరా! ౧౪౩

శా॥ కర్మత్యాగులవ్రాఁతలిందు మిగులన్ ఖండించితిం బేర్చి. బి
ట్టోర్మిన్ నాగరఖండమాదియగు పెక్కుద్గ్రంథముల్ వ్రాసియున్
పేర్మిం బ్రాక్తనసత్ప్రబంధములఁ గొన్నింటిన్ సమార్జించియున్
ధర్మిష్ఠంబగు దీన ముద్రితములుం గావించితిన్ భాస్కరా! ౧౪౪

శా॥ తాదృక్పత్రిక నాఁపఁగావలసె నా దౌర్భాగ్యపుం బేర్మిమై
ఈదానంగల దుఃఖ మాఁపుకొన నా కేదారి గన్పట్ట. దా
మోదం బేది సదా యిటు ల్పనసఁగా ముఖ్యంపుబీజంబె యా
పాదవ్యాధిఁ గుదిర్చి పత్రికను నం బాలింపవే భాస్కరా! ౧౪౫

శా॥ పాదాధారము లల్ల పిక్కపిఱుఁదుల్. పాదంబు నారెండునున్
మీఁదన్ తేనిది యూఁద దుర్వి. కనుకన్ నేఁ బాదశబ్దంబె యీ
బాధన్ వాడుచునుంటినంచు మదిలో భావించి వేవేగ నా
పాదవ్యాధిఁ గుదిర్చి పత్రికను నం బాలింపవే భాస్కరా! ౧౪౬

శా॥ పాదం బాది సమస్త దేహమునకుఁ. పాదంపుఁ గండ్లన్ వినా
ఈ దేహంబను తేరు సాఁగ దిల నొక్కింతేనియుం గాన స
ర్వాధారంబయి నాకు నెప్పుడు తనూయాత్రం బ్రసాదించు నీ
పాదం బాది గుదిర్చి పత్రికను నం బాలింపవే భాస్కరా ! ౧౮

ఉ॥ శంఖమునాఁడి చెప్పెడిని శాస్త్రము లెల్లెడలన్ 'శరీర మా
ద్యంఖలు ధర్మసాధన' మటంచు సదా. అటుగాన నట్టిమేన్
ప్రేంఖితమైనపక్షమునఁ బెద్దయనర్థము సంభవించు. త
ద్రింఖణ మబ్బకుంటకె నుతించుచునుంటిని నిన్ను భాస్కరా !

ఉ॥ కాలునఁ దీఁపు. గుండె దడ. కంఠమునందునఁ గళ్ల. చక్కఁగా
కాలమునన్ విరేచనము గామి. సమృద్ధబలంబు లేమి. అ
ద్దాలు ధరింపకున్న యెడ దవ్వులఁ జూపులు పోమి. ఇట్టివే
బోలెడువ్యాధుఁ లిట్టిమెయి పుణ్యసుసాధనమౌనె భాస్కరా !

ఉ॥ వేమఱుఁ గళ్లకళ్లయని పేర్కొనుచుంటిని నిందు నొక్కరు.
కాసమవివృద్ధియంచు గదహారులు చెప్పుచునుండ్రు దాని. త
న్నామము శాస్త్రముం దటు కనంబడుచున్నది. శ్లేష్మవృద్ధిగన్
పామరవైద్యులందురు. విను బాధవిధంబు వచింతు భాస్కరా !

చ॥ ప్రథమము జీర్ణకోశమును బర్వు నపక్వపదార్థ మొయ్యనన్
పృథువయి గ్రీవకెక్కి కడుబిఱ్ఱుగ గట్టును నద్దుతోడఁదా
పృథివిఁ బ్రవిష్టమౌవఱకుఁ బీడితుఁ జేయుచునుండు నన్ను. త
త్కథయిది. అద్ది యెప్పుడును గల్గుచునుండును నాకు భాస్కరా !

ఉ॥ ఎచ్చటఁ గూరుచుండినను నెంతటికార్యములోన నుండినన్
క్రిచ్చరనేగి యావలకుఁ గంతగతామము లెట్ల మీఁదికిన్
వచ్చుట కోరరించి మఱివచ్చుటతప్పక వచ్చె. దానినిన్
చెచ్చెర మచ్చుమాపఁగదె చేతులుమోడ్చెద నీకు భాస్కరా !

ఉ॥ కండ్లు కుదుర్చుకొంటినెటో కాంచుచునుంటిని దూరగంబులన్.
పండ్లు నమర్చుకొంటినెవో. భక్షణసేయుచునుంటి నన్నియున్.
కండ్లకుఁ బండ్ల కింక నిను గట్టిగ వేడను. తక్కువ్యాధు లిం
కేండ్లనుబూండ్లు పుచ్చు కిపుడే తెగటార్ప నుతింతు భాస్కరా !

ఉ. ఎన్నిదినంబులైనయది యే నమలాపుర మేగుదెంచి? ఇం
కెన్నిదినంబులీయఁగలఁ డిట్లు మహౌషధముల్ ప్రసాదరా?
వెన్నిదినంబులుంచి తనయింటఁ బ్రసాదము పెట్టనోపు? అ
న్నన్న! అనామయంబునిడి యన్నియుఁ దీర్పఁగదయ్య భాస్కరా!

చం॥ విలువగలట్టిమందులను వేళ కొసంగుటెకాక స్వీయమహా
నిలయమునందె నిల్పుకొని నేటికి మాసయుగంబునుండి ని
ర్మలుఁడు ప్రసాదరావు తన మంచిని వెల్లడిచేయుచుండె. ఆ
వలఁతి సదుద్యమంబు ఫలవంతముఁజేయఁగదయ్య భాస్కరా!

ఉ॥ రెండు నెల ల్గతించినను బ్రేముడి పెంచుచునున్నవాఁడిఁకా
తండు. రవంతయున్ విసుకు తద్ధృదయంబునఁ గల్గ. దిట్టునం
దుండెడిలీపి యగ్రమునుండి క్రమంబుగ హెచ్చునట్లు ప్రా
జ్ఞుండగువాని చెల్మియును క్షోణిఁ గ్రమంబుగ హెచ్చు భాస్కరా!

ఉ॥ ఒక్క ప్రసాదరావె కడుయోగ్యుఁడనం బనియేమి? తమ్ములున్
మిక్కిలిమంచివారు. బుధమిత్రము తత్పిత. అట్టివారియిల్
చిక్కెను నన్నుఁజుట్టుకొను చిక్కులుదీఱఁగ. వేయునేల? నీ
యొక్క ప్రసాదమే యటుల నుత్తమరూపముదాల్చె భాస్కరా!

చం॥ తమిని బ్రసాదరావె యగదంబిడ నక్కఱలేదు. తమ్ములౌ
రమణయ రాజె యొక్కఁ డనురాగముతోడ నొసంగువార. లీ
క్రమమున మందులిచ్చుచును గమ్మనియోదన మింటఁ బెట్టుచున్
తమ సుగుణాళిఁజూపు తదుదారులు ధన్యులుగాదె భాస్కరా!

శా॥ సద్యస్స్ఫూర్తిగ వేదశాస్త్రములునున్ శ్రౌతంబు సాధించి యా
విద్యారణ్యులునా వశీకృతచతుర్వేదార్థుఁడై ధాత్రి స
త్పద్యల్ తీర్చిన బుల్సుపాపయసుధీపంచాస్యదాయాదు లీ
విద్యావత్సకుటుంబికుల్ పెరనుడుల్ వేయేటికిన్ భాస్కరా!

శా॥ ధన్యంబైమను తత్కుటుంబ మిటు నం దన్పంగనేచూఁడు. నే
దైన్యంబూని యిఁకెంతకాలమిటులం దత్రిత్యుఁడం గావలెన్?
శూన్యాన్యవ్యవహారతన్ మనములో శోకించుచుండన్ వలెన్?
మాన్యత్వన్నుతిసేయుచుంటె నిఁకనేన్ మన్పంగదే భాస్కరా!

ఉ॥ ఒక్కనియాకృతింబడసి యుగ్మలిరిన్ హరియింపఁగోరినన్
గ్రిక్కన నీవె శుద్ధఘుటికల్ మఱి పుష్పన? కట్లుగాక నే
పిక్కపిఱుందులందుఁగల పీఁకుడుపోకను గోరినం గటా!
ఉక్కివమూని చేత నొకయుండయుఁబెట్ట వదేమి భాస్కరా! ౧౬౧

ఉ॥ పుష్పుఁడు మేనికండలను బూత్రిగఁ గోసి స్ఫుటాగ్ని వేల్చెఁబో
దుష్పథమాచు నీవె యది దూషణఁజేసితి. వట్లుగాక నే
పుష్పసదృక్షపద్యములఁ బూజితుఁజేయుచునుంటి నిన్ను. నా
బాష్పములూడ్చి పాదరుజఁ బాపవదేల రయంబ భాస్కరా! ౧౬౨

ఉ॥ ఉండలకేమి? ఈయఁగలఁ డుత్తమజాయువులే ప్రసాదరా.
వండగనూడెనాతఁ. డిఁక నందులకై భయమందఁ. గాని నీ
దండిప్రసాదమున్నపుడె తద్బుధుఁడిచ్చెడిమందు రోగముల్
చెండును లేదదేమొద లిసీ! ఇఁక నేమనువాఁడ భాస్కరా!

ఉ॥ దైవబలప్రవృత్తములు తామగుచుండును గొన్నివ్యాధు. ల
ట్టీవొ మఱొక్కదైవతమొ యీవ దనుగ్రహదృష్టి వెట్టినన్
పోవును. లేకయున్నఁ బొరిపుచ్చుఁ గ్రమంబుగ దేహఁ. గావునన్
తావకమా ప్రసాదమది తప్పక కావలెనాకు భాస్కరా!

ఉ॥ ఏమనుజన్మనామయము లేబలలీలఁ బ్రవృత్తమైననున్
మామకమైన పాదరుజమాత్రము దైవబలప్రవృత్త. మే
ధీమహితుండునుం దనదు దివ్యతరౌషధరాజిచేత నీ
ఆమయ మాఁపఁజాలమియె యందులకున్నకతంబు భాస్కరా!

శా॥ దుష్టంబైన మదామయంబు సరవిం దున్మాడి సన్ బంపఁగా
ఇష్టంబైన ప్రసాదరావు తగఁడే? ఈఁడే యనేకౌషధాల్
దిష్టంబొక్కడె తక్కువైనది యిటన్. దేవుండవౌ నీవు నా
కష్టంబుం బరిమార్చి నష్టగదుఁడం గావింపవే భాస్కరా! ౧౬౬

ఉ॥ సన్నుతిఁజేసి పూర్వ మొకసన్మతి కుష్ఠగదంబునుండియే
క్రిన్న విముక్తిఁ గాంచఁడొకో? కష్టములొందియుఁ కెంతమంది నిన్
తిన్నగఁ బూజసేయ నవి తీరిచిపంపవు? నన్నుమాత్రమి
ట్లెన్నినుతు ల్పొనర్చినను నేఁచనెచూచెదదేల భాస్కరా! ౧౬౭

ఉ॥ కుష్ఠమువంటి ఘోరమును గ్రూరమునై మను పెద్దవ్యాధినే
నిష్ఠ నినుఁ భజించు నవనీప్రజ డగ్గఱ. దంతకంబెన
ల్పిష్ఠము నాదుపాదరుజ. ప్రీతినడంపుము. నీదుకీర్తి బం
హిష్ఠముఁజేయ గ్రంథమునె యే లిఖియించుచునుంటి భాస్కరా!

మ॥ కరుణన్ నీవు మదీయపాదరుజ పోకార్తేని యారోగ్యభా
స్కరమన్ పేర విరచ్యమాణమగు నీగ్రంథం బగున్ సార్థకం.
బెఱుఁగంగాఁబడు నీమహామహిమ మష్డేవారిచేతన్ ధరన్.
నిరతం బిద్ది హరించి భూప్రజ యగున్ నీరోగ మో భాస్కరా.

శా॥ రెండేడుల్ పయి రెండుమాసములు నీరీతిం బడవ్యాధికిన్
నిండెన్. మొండిజ్వరం బొకండు మఱి దానింగూడియే యుండె. ఈ
రెండబ్దంబులనుండి యెంతయును నీరెండింటికిం జిక్కి నే
బెండైపోయితి. చెండవయ్య యిఁక నీపీడన్ వడిన్ భాస్కరా!

ఉ॥ మొండిదె యౌనుగాక. జ్వరమున్ సహమూలముగం బెకల్చె వై
ద్యుండు ప్రసాదరావె. ఇఁక నున్నవి చిన్నవి కొన్నిరోగముల్.
ఖండిత మయ్యెడిం గ్రమముగా నవియేనియు. ఉండుఁగాక. ఆ
కొండికవానికిన్ జడియ. ఘోరము పాదగదంబె భాస్కరా! ౧౭౧

చం॥ అదె నను గ్రుంగఁదీసెడిని. అయ్యదియే వ్యథపెట్టెడిన్ సదా.
అదియె సమస్తకార్యముల కడ్డయి నాదు మదిం గలంచె. ఇం
కదియె కతంబు నాదు తనుయాత్రలు సాగమి. కేరికేని య
య్యదె యనివార్యమానటుల నాత్మఁదలంచుచునుంటి భాస్కరా!

మ॥ అనివార్యంబని నేన బాధపడలే కంచుంటినిం గాని యా
ఘనవైద్యుండు ప్రసాదరావు నెదియుం గావింపకే యూరకుం
డెనె? ఇంజక్షను లిచ్చియేని యెదొమాడ్కిన్ దానిఁ బోకార్పఁదా
తనశక్తిన్ వినియోగపెట్టు నతఁ డేతన్మాత్రుఁడే భాస్కరా!

శా॥ ఇంజక్షన్ బొనరింప నెంచుటయు నద్దిందుండి యేతెంచెనో
పుంజీభూతములై మొగుళ్ళు కురిసెంబో కుంభవృష్టిన్ సదా.
నిం జూడం బడిమైదునాళ్ళదనుకన్ నే నోచఁగానైతి. హా!
సంజన్ నీదునుపస్థితు ల్కానక యే సల్పంబడెన్ భాస్కరా! ౧౭౪

శా॥ మేఘాచ్ఛాదనలేక తీక్ష్ణకరుఁడై మిన్వీధి నీవుండఁగా
నా ఘస్రింబునఁ జేయఁగావలయునం టాచేయు నింజక్షనుల్.
మోఘంబౌనఁట యట్లుకానియెడ. తన్మూలంబునం జేసి యా
ద్రాఘిష్ఠేక్షణుఁ డాచికిత్స యునిచెం దర్వాతికిన్ భాస్కరా!

శా॥ వర్షం బించుక తగ్గి యాతపము నల్వంకల్ రహిం గ్రమ్ముదన్
హర్షంబొంది ప్రసాదరావు మఱి నా హార్టుం బరీక్షించె. దు
ర్ధర్షంబై యట స్పంద మెక్కుడగుచుం దానుంట గన్పట్టె. నా
శీర్షంబందలి వ్రాతకై మనములోఁ జింతించెఁదా భాస్కరా!

మ॥ హృదయస్పందన మెక్కుడైనయపు డాయింజక్షను ల్సేయుచో
ఒదవంగాఁగలదంట ప్రాణములకే యోజన్ మహోపద్రవం.
బదియోజించి ప్రసాదరావు మదిలో నద్దాని నట్లుంచి నా
హృదయస్పందము తగ్గుకై సలిపె ముం దేమేమియో భాస్కరా

శా॥ భైషజ్యం బిడుచున్నవాఁడు. మఱి స్వల్పంబైన యింజక్షనుల్
భూషల్ చేయుచునున్నవాఁడు చెయికిన్. పోకాడ దింకద్ది. నా
వేషం బీగతినున్న. దేమియనుదున్? విశ్వాతిశాయి త్వదు
న్మేషద్వీక్షణ మించుకంత విడు నామీఁదన్ నడిన్ భాస్కరా!

ఉ॥ ఈవిధ మాత్మవంచన మొకింతయు లేక ప్రసాదరావు నన్
కావ నొనర్చుచుండఁడొకొ గట్టిప్రయత్న? మిఁకేల దీనిదా
చేవ నశింపకుండవలె? చేకుఱఁగావలె నిన్నివిఘ్నముల్?
దైవబలప్రవృత్తమె యిదంగద. మేటికి శంక? భాస్కరా! ౧౭

ఉ॥ దైవము నేనుగాదు. మఱి స్థాణుజనార్దనముఖ్య ముఖ్యదే
వావళి యుండియున్నదని యజ్ఞము చెప్పరు. నిద్రలేచి నే
నావల కేగుదేరఁగనె యత్నులలోఁబడు దేవుఁ డీవె. ఏ
దేవులుఁ గానరారు ప్రియతించినయేనియు నాకు భాస్కరా!

ఉ॥ స్థాణుజనార్దనప్రముఖ తత్తదభిఖ్యలె వారివారి వి
న్నాణముఁ జాటుచున్నయవి నాపద మీగతినుండ వారి మా
గాణముగూర్చియేగు టతికష్టముగావున దేవుఁడన్న దృ
క్కోణముల న్సదా పడెడి కోణునితండ్రివి నీవె భాస్కరా!

ఉ॥ అల్పులఁజూడ నేను. మహాదాశ్రయమందె వసించువాఁడ. ము
వ్వేల్పులయిక్కవంచు నిను వేడుచునుండినవాఁడ. నాస్థితిన్
తెల్పుము నీవె వారలకు. తెల్పుదొ తెల్పకయుందొ మామకా
నల్పపదామయంబునకు హర్తవు కావలె నీవె భాస్కరా! ౧౮౨

ఉ॥ చిన్నలె యా త్రిమూర్తులన? సృష్టియు రక్ష లయంబె చేయువా
రన్ననుసృష్టియున్ లయము నక్కఱతెలే. దీఁక రక్షసేత కా
వెన్నుని వేడఁబోవ నల వెన్నుని కన్నె భవత్స్వరూప. మా
కన్ను ప్రసన్నమైనఁగద కాచెడి నాతఁడు నన్ను భాస్కరా! ౧౮౩

ఉ॥ అల్ల త్రిమూర్తులున్ లలిఁ ద్వదాశ్రయమందె వసించుచున్నవా.
రొల్ల నిఁకం దదాశ్రితుల యొద్దకె పోయి సమాశ్రయింపఁగన్.
త్వల్లలితాకృతిన్ మదిని దద్దయుఁ జేర్చి సమాశ్రయించెదన్.
తెల్లము. నాదుపాదరుజ తీర్పకతప్పదు నీకు భాస్కరా!

చం॥ ఇఁకనొక నేనె యెప్డు భవదీక్షణగోచరుఁ డౌటలేదు. పా
వకముఖ పంచభూతములు భప్రభు భౌమ బుధేజ్య శుక్ర మా
మకసుత ఋక్షముల్ నయనమార్గమునం బడుచుండునంచు వే
ఱొకనుడి యాడెదేని విను ముత్తరమున్ వచియింతు భాస్కరా!

శా॥ భాగ్యంబాదిగఁ దత్తదర్థములనే భక్తాళికిం బ్రీతి నీ
యోగ్యుల్వారు. మదీప్స్యమానమును నం దొక్కండు నీలేఁడు. నే
రుగ్యుక్తుండ. అనామయార్థిని. తదారోగ్యంబు నీద్రవ్య. మా
రోగ్యం భాస్కరయన్ బుధోక్తి మనదే రూఢంబుగా భాస్కరా!

శా॥ ఇట్లారోగ్యదుఁడన్న ఖ్యాతి భువి నీకే కల్గియుండంగ నిం
కెట్లర్థింతుఁ ద్రిమూర్తులన్ మఱియుఁ జంద్రేంద్రాదులన్ దీనతన్?
పోట్లాడన్ గమకింతెకాని గదుముం బోకార్పఁగం జూడ వె
క్కట్లన్. నా గ్రహచారమా యిది? ఇఁకం బ్రారబ్ధమా భాస్కరా!

మ॥ గ్రహనాథుండవు నీవె యాదు. కనుకం గావింపఁగాలేవె ని
గ్రహమున్? తద్గ్రహచారముం గుదురుపంగాలేవె? అత్యంతదు
స్సహమైయుండెడి నాదు పాదరుజ యీవచ్ఛేషమున్ లేక యే
వహి నాశిల్లునొ యావహిన్ నలిపి పోవన్ లేవె? యో భాస్కరా?

ఉ॥ సప్తమమైన మేషమునఁ జంద్రియుతుండయి యుండె రాహు. వి
స్థాప్తము తన్మహాదశయె. ఆదశయాదిని గల్గె విత్తసం
ప్రాప్తి గయాప్రయాగగమనాదిశుభంబులు. కాని దీర్ఘసం
సుప్తినిజెందెఁ దొంటిసతి. శోకము చిత్తముఁ జిందె భాస్కరా!

చం॥ స్థితుఁడు కళత్రిమం దతఁడు. చేసెను జేయఁగఁదగ్గ కార్యముల్
దుత్రిమగ వెండి పెండిలియుఁ దోడనె పెండిలియాడఁబడ్డ యా
పతిరతయందు సంతతియుఁ బుటవలంతియుఁ గూర్చెఁ గాని యీ
స్థితి స్వదశావసానమునఁ జేకురఁజేసె నదేమొ భాస్కరా! ౧౯౦

ఉ॥ నిర్దయుఁడై విధుంతుదుఁడు నిన్న గ్రసించుచునుండుఁగాన నా
దుర్దముమా టటుంచుము చతుర్థనిజాలయవర్తియయ్యు సౌ
హార్దముఁజూపఁడయ్యె భవదాత్మజుఁడౌ నసితుండు. వాని యం
తర్దశయే మదార్థికమునన్ విషమించె నొకింత భాస్కరా! ౧౯౧

మ॥ అలరాహుండు కళత్రివర్తియగుటన్ స్వాంతర్దశావేళలో
సలిపెం దాను గళత్రిమారణ. మింకేసంతాపముంగూడఁదా
కలిగింపం. డటుపైఁ ద్విష్ఠపతియై కన్యన్ వ్యయంబందె వ
ర్తిలియున్ గీష్పతి మేలె చేసిచనె. తద్ధీఁజూడు మో భాస్కరా!

ఉ॥ వచ్చె భవత్సుతుండు నటుపైని. సుతాధిపుఁడౌటఁ జేసి తా
ఇచ్చె సుతున్. నుతింపవలె నిందుల కాతని. కాని యెంతయున్
హెచ్చు మదార్థికంబునకు నించుక మాంద్యము తెచ్చిపెట్టెఁ బో
ఇచ్చపడెన్ స్వమాంద్యముని యెల్లెడ నుంచ నతండు భాస్కరా!

మ॥ అదియేమాంద్య మింకింత హెచ్చినది సౌమ్యాంతర్దశన్. తద్బుధుం
డదయుం డయ్యెను భాగ్యనాథుఁడయి రాజ్యంబందు విత్తేశుతో
డొదవన్ వర్తిలికూడ. లాభపతి యీవున్నాఁడ వచ్చోట సం
పద నిప్పింపఁగ లేకపోతి హితుచే. భావ్యంబొకో భాస్కరా!

మ॥ ధనలాభేశులతోడ రాజ్యగతుఁడౌ తత్సౌమ్యుఁడే యంతగా
ధనముం గూర్పకయుండఁ గేతువె యిఁకందాఁ గూర్చువాఁ. డాతఁడు
న్దనుభావస్థుఁడు. దానఁజేసి తనువే తద్దృష్టులన్ మున్ బడెన్.
తనుసౌఖ్యంబు హరించె. వేఁకిమొలకన్ స్థాపించెఁబో భాస్కరా!

శా॥ ఆక్రూరుం డెదో చేసినాఁడు. చనినాఁ. డామీఁద నాయాతుఁడా
శుక్రుండే పడఁద్రోసెఁ బూర్తిగ నను౦ జూ. భార్గవుండౌట జా
తక్రోధుండయి యుండఁబోలు నిటులం దా. అష్టమాధీశుఁడా
ఈక్రవ్యాద్గురుఁ డింతకెక్కుడు శుభం బీనేర్చునే భాస్కరా! ౧౯౬

ఉ॥ శుక్రున కష్టమాధిపత జ్యోతిరభిజ్ఞులు కాదు దోషమం.
దేక్రమమన్యో దోషి యిఁక? వేఁగవిఁ దాఁగవియా యటంచు నా
సక్రుధుఁడై కనంగనగు. సాగ్రహ మాగ్రహ మాచరించు నీ
అక్రమ మాఁపఁజాలవొకో యై గ్రహరాజవుకూడ భాస్కరా!

చం॥ ఎవరు స్వజాతిపట్ల వహియింత్రభిమానము. గాన నట్టె తా
కవి కవికిన్ సహాయపడఁగాఁ దగియుండ నిటుల్ రచింపఁ గా
కవిత నితండు. కాకియుఁ గాంచు స్వజాతిని బ్రీతితోడ. ఈ
అవని స్వజాతివైరు లొక యాభషకంబులెకాదె భాస్కరా! ౧౯౮

చం॥ ద్విజులకు జాతివైరమది తీఱక వర్తిలుచుండు నెంతయున్.
స్వజనము నాక యోరుపులు స్వాంతమునందున లేక యొండొరుల్
విజితులఁజేయుపొంచెఁ గల వేరము పెంచుచునుంద్రు. కాన నీ
ద్విజుఁడు ద్విజుండనైన నను ద్వేషమునం గనఁబోలు భాస్కరా!

మ॥ తనుభావేశ్వరుఁడౌచు లాభమున నే తానుండుచున్ నాకుఁ ద
త్తను సౌఖ్యాదికలాభ మీక తనువే తార్మారు గావించెడిన్.
తనుజాతాంతరలాభకృత్త్వ మొకమేల్ తప్పున్ విచారింప నీ
తనికావించిన వేఱుమేలు గలదే తథ్యంబుగా భాస్కరా! ౨౦౦

ఉ॥ కాలికి నొప్పి గూర్చె. అది కాల్కదలింపక యుంచనేర్చె. సు
శీలవిధంబు మార్చె. జ్వర శేషము పీడనిలా గొనర్చె. పా
పాలకు నెల్ల భైరవుఁడు భార్గవుఁడన్నను. అట్టి క్రూరుఁ దా
మేలౌ శుభగ్రహంబుగను నెంచెడి జ్యౌతిషికాళి భాస్కరా!

మ॥ స్వదశారంభమునుండి యీతఁ డిటులే సౌఖ్యంబు పోకార్చి క
ష్టదశల్ తారుచుచున్నవాఁడు. గడచెన్ సంవత్సరద్వంద్వ మా
కుదశన్. వత్సర మింకనున్న యదియున్. కోణుండు త్వత్సూనుఁడే
విదశానాథుఁడు ప్రస్తుతంబు. శుభమున్ వేకూర్పవే భాస్కరా!

చం॥ గ్రిహపతిమాట నీమనుడి కాదనఁడాతఁడు. తండ్రి వింక. తా
సహితము యోగకారుఁడుగ శాస్త్రవిదీరితుఁ. డట్లుగాన నా
కు హితముసేయుపొంతె ననుకూలము కాలము. వేగఁ బాదరు
గ్రిహితుని జేయుమంచుఁ గృప గట్టిగఁ బట్టికిఁ జెప్పు భాస్కరా!

ఉ॥ వృద్ధిదిగ్దైనయెద్దు ననికోయనిచేమనఁ బద్దరీతి నీ
వృద్ధియు నేగుచుండె. ననుఁ గుందఁగఁజేయుచునుండె. కాన మా
జోడ్డి మదీయపాదరుజ యోజ నశింపఁగఁజేయుమయ్య నీ
బిడ్డకుఁ జెప్పి యీ విదశ. ప్రేముడిఁ జూపఁగదయ్య భాస్కరా!

మ॥ పగవాఁడైనను నీదుక్షేత్రముగు నా పంచాస్యమందేకదా
నగముంజచ్చివసించుచుండెఁ గవి తా. సంబోధ్యమానుండుగా
మొగమీయంగలఁ డప్డనీకు. కనుకన్ బోధించి యెట్లేని నీ
వింగ నన్నేఁచకయుండఁజేయఁగదవే యేమ్రొక్కెదన్ భాస్కరా!

మ॥ మునుపే ముక్కిడి పైని దగ్గుపడిసెమ్ముం గల్గెనన్నట్లు నా
ఘనపద్వ్యాధికిఁదోడు ప్రస్తుతమునం గల్గెన్ శిరోవ్యాధి. నె
మ్మనమున్ నీపయిఁ జేర్చి సంతతమునుం బద్యంబులం జెప్పు చీ
పెనువ్యాధిం గొనితెచ్చుకొంటి నెప్డుడుం బీడింప నన్ భాస్కరా!

ఉ॥ అర్ధమరేయియైనను రవంతయు నూఱటఁజెంద దింతయున్
నిద్దురపట్టనీదు మది. నిద్ర యొకించుక పట్టినం గలన్
పద్దెములన్ రచించుపని మానదు. వేసర దించుకేని. నా
హృద్దశ యిట్టులున్నయది. ఏమగునో యిఁక దీన భాస్కరా! ౧౦౭

ఉ॥ పంచదశాబ్దమందె ననుఁ బట్టెఁ గవిత్వపుభూత. మెంతయున్
సంచలనంబుగూరిచె మనంబున. కార్యులు మెచ్చునట్లు వ్రా
యించెను బెద్దగ్రంథములె. ఎన్నఁడెఱుంగ శిరోభరంబు. ని
న్నెంచి రచించుపద్యముల నిట్లుఘటిల్లె నదేమొ భాస్కరా! ౧౦౮

శా॥ తానంబుం బొనరించుపట్ల మఱి సంధ్యావందనప్రక్రియన్
బోనంబుం దిను వేళఁ బండుకొనినప్డున్ శౌచవిధ్యాదులన్
దానన్ దీన ననంగనేల యెపుడుం ద్వత్పద్యసంధానమే
ధ్యానంబైనది నాకు. ఏమియగునో తర్వాత నో భాస్కరా! ౧౦౯

మ॥ అకటా! ఈగతి సర్వకాలముల సర్వావస్థలంగూడఁ దా
వకమా ధ్యానము చేయుచుండినను మత్పాదస్థమా వ్యాధి యిం
చుకయుం దక్కువసేయ వేమనుదు? నాశోకంబుఁ జల్లార్ప, వి
వికృతవ్యాధి యిఁకెంతకాల మిటు నన్ వేఁచన్ వలెన్ భాస్కరా!

చం॥ పవలును రేయి నీపయిని బద్యములల్లుచు నేను నాదు స
త్కవితను వ్యర్థపుచ్చుదునుగాక, సదా యిటు స్తూయమాను నీ
రవిత సహార్థమయ్యెడిని. రక్షణసేయక యుంటివేని నీ
వవుదువో కావో ఘూతబుఁ డయ్యెది యోజనసేయు భాస్కరా!

మ॥ రవియుం గాంచని యబ్ధిపర్వతగుహారణ్యాదులంగూడఁ దా
కవి గాంచంగలఁడన్ జనశ్రుతి భవత్కర్ణప్రవిష్టంబుగా
కవిలంబంబుగ నాదు పాదరుజ నీ వంతంబునొందింపవే
వివరింతుం ద్వదదఃప్రవృత్తియచటన్ వేర్వేఱుగా భాస్కరా! ౨౧౨

మ॥ కవితారూపముగా ననుక్షణమునుం గావించుచున్నాఁడ నే
భవదీయంబగు ధ్యాన, మైనయవియుం బద్యంబు లిన్నాటిపై,
దవులందోప్రియవు నాదుపాదరుజ, నీదాక్షిణ్యమేమందు? ఇ
య్యవి యేయానోకా ధ్యాయమానకరణీయప్రక్రియల్ భాస్కరా!

మ॥ ఇది తత్కార్యము కాకవచ్చినదికానీ నేను బ్రార్థింపఁగన్
హృదయంబందున ధ్యాయమానులగుచో నేదేవతల్ ధ్యాతృకా
మదుఘుల్గారు తలంప? కష్టములఁదార్మన్నించిపోకార్ప? రా
పదలం బాపెడివాఁడె దేవుఁడును సంప్రార్థ్యుండునున్ భాస్కరా!

చం॥ అభయకరంబొసంగుమని యర్థనఁజేయుచునున్న నాపయిన్
రభసమునన్ సహస్రకరరాజి నిగుడ్చెదు. మాడ్చెదే? మహా
ప్రభువని యాచ్నచేసితిని భ్రాంతి. కటా! ఇటులౌటెఱుంగ. నీ
ప్రభ వెలిగింప కన్మదురుపద్రుజ మాన్పు మిఁకేని భాస్కరా! ౨౧౫

ఉ॥ ప్రార్థితుఁడైన సత్ప్రభువు ప్రాజ్ఞులఁ జేర్మి బహూకరించు. అ
భ్యర్థితుఁడౌ సదర్థివెస నర్థుల కర్థము లిచ్చిపుచ్చు. సం
పర్థితుఁ డొందు దేహియనువానికి నాస్తియనండు. నీవె నా
ప్రార్థన వ్యర్థపుచ్చుటకుఁ బాల్పడినాఁడవు నేఁడు భాస్కరా! ౨౧౬

ఉ॥ ఆరయ దేవవైద్యులు త్వదాత్మజులేకద యాశ్వినేయు. ల
వ్వారలు నాదుపాదరుజఁ బాపఁగలారలు కానఁ బంపు మ
వ్వారల నీవు. మున్ జ్యవను వార్ధకమూడిచి కన్నులిచ్చియున్
మారశరీరుఁ బుష్పసుకుమారు నొనర్పరె వారు భాస్కరా! ౨౧౭

ఉ॥ కం టిటువంటి యజ్ఞభుగఖర్వభిషక్కుల రోగధక్కులన్.
కంటివి శిష్టదుష్టులను గాచఁగ నేచఁగ దక్షుఁడౌ యమున్.
కంటివి దుస్థసుస్థుఁడయి కాల్చను దేల్చను శక్తుఁడౌ శనిన్.
కంటి జగత్పవిత్రిధుని. కంటి ననుం గడగంట భాస్కరా! ౨౧౮

ఉ॥ అంత జగన్నియంతలు కృతాంతపురోగము లాత్మజుల్. రమా
కాంతకు సంతతంబు నిలుగట్టెడి పద్మిని యింతి. ఇంత శ్రీ
మంతము నీకుటుంబ మణుమాత్రము భక్తజనాళిపైఁ గృపా
వంతముగాకపోవుటకె వంతపడన్ వలెఁగాదె భాస్కరా! ౨౧౯

ఉ॥ కర్ణుఁడునున్ భవత్సుతుఁడెకా! సుతు నీగి పితన్ భజింప ను
త్తీర్ణుఁడనౌచునుంటిని నదీనిభ పద్రిజనుండి. మానుపా
కీర్ణముగాని త్యాగమున ఖేచరులెల్లను దద్వితీర్ణమున్
పూర్ణముగా భుజించుటకెపో. ఇఁక దేనికిఁగారు భాస్కరా! ౨౨౦

చం॥ అకట! దధీచి వేలుపుల కస్థు లొసంగఁడె? చర్మసన్నిభ
స్వకవచకుండలంబులను శక్రున కీయఁడె కర్ణుఁ? డింక జం
కక శిబి కోసియీఁడె మెయికండలు బోయకు? ఎంచిచూడ నిం
చుకది యనామయం. బొసఁగఁజూడవు దానినె నీవు భాస్కరా!

ఉ॥ ఆత్మజు నర్జునున్ మనుప తొస్మెమరవేషము దాల్చి వజ్రి నీ
ఆత్మజుఁడైన కర్ణునకు నాయువుపట్టగు వర్మముం గదో
రాత్మకుఁడై హరించె. బలి నట్టులె చక్రియు మోసగించె. శు
ద్ధాత్ములు దేవతల్. మఱి తదర్థ మదేమొ యెఱుంగ భాస్కరా!

చం॥ తనపగవానిఁ జంపుటకుఁ దగ్గ సుసాధన మబ్బునంచునే
అనుకొనెఁగాని యింద్రుఁడు మహర్షి బలాత్కృతిఁ జచ్చిపోకరున్
మనమునఁ గుందఁడయ్యె నణుమాత్రి. మెవం డెటులైన స్వీయపున్
బను లగుటే ప్రధానము సుపర్వుల. కేమననౌను భాస్కరా! ౨౨3

శా॥ కాళ్ళం దీఁపు బలంబులేమియొ సదా కారించెడిన్ నన్నుఁ. ఎ
న్నాళ్ళో నైయెనది యివ్వియేరుపడియున్. ధర్మప్రచారార్థమై
ఊళ్ళున్ వీళ్లు చరించుచుండెడిది నాయుద్యోగ. మట్లాటచే
కుళ్ళుంజేయు కనామయాంబు సరవిం గూర్పంగదే భాస్కరా! ౧౧౮

శా॥ కర్మభ్రష్టులు దుష్టశాసనములం గల్పించుచున్నారు. లా
కర్మం బాఁగి స్వధర్మమున్ నిలుపనా కాలంబుచూ యిద్దిఁ శ్రీ
ధర్మాచార్యుల యాజ్ఞ బైల్వెడలె విద్వచ్ఛ్రేణి యుద్ధానికై.
కూర్మంబై గృహకూపమందు మను నా కుందార్పవే భాస్కరా!

చం॥ ఇరువదియాఱువత్సరము లే నొకపత్రిక నచ్చుచున్ నిరం
తరకృషి సేసియుంటిఁగద ధర్మముఁ గూర్చియె. అట్టి ధర్మమే
దురితులొ సంస్కరింతుమని దూఁకుల పెట్టెడిచోఁ బ్రతికిరియున్
జరుపఁగఁజాలునంత బలసంపద యీయక పోతి భాస్కరా! ౧౧౯

శా॥ విద్వత్సంఘ ముపన్యసించునవి వెన్వెంటన్ రహిన్ వ్రాసి యు
స్మద్దైవద్రవ్య మొకింతఁ జేర్చి యుచటన్ మానంబుమానంబుఁ ద
ద్విద్వద్వ్యాసము లెల్లదేశములలో విఖ్యాతముల్సేయుచున్
మద్దైవకల్యముతోడ నుండుమనుచున్ బాధించెదే భాస్కరా!

మ॥ గురుఁడౌ పండిత రామకృష్ణచయనుల్ శ్రీరంబువ్వటుల్ సన్మనో
హరుఁడౌ వేంకటరామశాస్త్రి మొదలౌ నాయాయి విద్వాంసులం
దఱితో నేనును దేశదేశములలో ధర్మప్రచారంబులన్
జరుపన్ రానటు కాలిరీఁపొక డిటుల్ సంధించెదే భాస్కరా!

శా॥ రుగ్బాధాకలితప్రతీకయు గిదం లోకోపకారిప్రజా
రోగ్యశ్రీదము కాని తావక బృహద్ద్రీపంబు భాగ్యంబు కిం
భోగ్యం బుర్విని గంటకావృతఫలాపూర్ణామ్రముంబోలె. ఆ
రోగ్యం భాస్కరయన్న వాక్యము వృథామోఘంబుగా భాస్కరా!

శా॥ కాళ్ళుం బడ్డది పా. మిఁకం గఱవకే కాల్జర్ప దొక్కింతయున్.
గోళ్ళుం జిమ్మెడిదాని నెందులకుఁగా గొడ్డండ్రిచేఁ జిమ్మె? దే
రోళ్ళన్ రోకళులం ద్వదీయమగుపే ఖ్యాళ్యాళ్ళఁ బాడింతు. నా
కాళ్ళుం గీళ్ళుఁ గుదుర్పు మేటి కిటులం గైలాటముల్ భాస్కరా!

శా॥ ఇచ్చో గుండెదడం గుదిర్చి మఱి మూర్ఛింజక్షు లుల్లాస చూ
నచ్చిత్తుండు ప్రసాదరావు. లవముం జాఘామయం బాఁగ. దే
నెచ్చో నేగుదు? ఏమిసేయుదు? కటా! ఎవ్వారికన్ దిక్కు? నీ
హెచ్చెల్లం దెలియంగవచ్చినదిలే యీనాఁటికిన్ భాస్కరా !

చం॥ ప్రతినయొనర్చె నాదు పదబాధను మానిపిపుత్తునంచు సు
వ్రతుఁడు ప్రసాదరావు. తన వైద్యత కించుక త్వత్ప్రసాదముం
జతయయియుండ భాస్కరుని సన్నుతిసేయుచు నొక్క పద్యముం
శతకము వ్రాయుమంచుఁ బెలుచం బురికొల్పెను నన్ను భాస్కరా!

ఉ॥ నమ్మఁగలేకపోతి నిను. నామది త్వాదృశదేవతాసమూ
హమ్మెటువంటిదైనది యథార్థ మెఱింగియుఁ దత్ప్రశస్తవా
క్యమ్ములన భ్రాంతమై మరల నందుఁ బ్రవిష్ట. మింకద్ది యెన్నిప
ద్యమ్ములనల్లునో. శతకమయ్యె మఱొక్కటియయ్యె భాస్కరా !

చ॥ మఁగిసెఁ బ్రసాదరావుకని. ముక్కుమిదికినెక్కె జల్మెఁ ద
ద్రుగతిశయమ్ము. నీరుదిగి తొల్లిటికంటె నొకింత భారమై
అగుపడుచుంటఁ జెప్పటయు నయ్యది హేతువుకాదు కాలిదా
తెగులునకంచుఁ బల్కె మును. తెల్పెనిటిప్పు డతండు భాస్కరా!

ఉ॥ బుడ్డను నమ్మి యేటఁబడుపోల్కి విశాఖపురిం గరంబు పే
ర్పడ్డది యాసుపత్రి. అటఁ గాలునరొట్టెయు వారెయిచ్చి యీ
బుడ్డనుగోసి నీర్దిగిచిపుత్తురనన్ మఱి. అద్ది గుండెపై
పెడ్డను గొట్టినట్టులయి భీతిలితిం జన నందు భాస్కరా ! ౧౩౫

ఉ॥ భీతిలి యింటికిం జనితి. పెండ్లము బిడ్డలఁ జూచుకొంటి. నా
వ్రాతకుఁ గుంది యందుఁ బదివాసరముల్ వసియించి వెండియుం
భూతముచాష్పనం బయికిఁబొంగిన వేఁడిమి నాఁపివేయ నే
చేఁతయుఁ జేయలేక కడు క్షీణబలుండను నైతి భాస్కరా ! ౧౩౬

ఉ॥ ఈగతి లేవలేకయును నింతిని బిల్లలఁ దోడికొంచు నే
నేగితి నర్సరాట్పురికి. ఇంతటిక్షీణబలుండ వండ మే
లాగునఁ జీలిపించెదని లావుభయంపడు బంధుసంచయం
బాఁగి ప్రవిష్టుఁడైతిఁ దుద కాంగ్లభిషగ్వరశాల భాస్కరా !

మ॥ ఉరికంబంబునవిహాపవేదిపయి వధ్యుండట్లు నే నయ్యెడన్
కలుకుంగత్తుల యాపరేషనుగదిం గాల్వెట్టుడున్ వచ్చి ర
క్షిపు డ్డాక్టరు. లిచ్చిరంత స్మృతిపో నేమందొ తత్సత్త్రచే
ఎఱుఁగన్ రాకెది నిద్రపట్టినటు లయ్యెన్ నా కహో భాస్కరా !

ఉ॥ కోయఁగ నా ప్రతీకమును గోసి ప్రమాదము లేకొకింతయున్
తీయఁగ నైన నీరమును దీసి స్వకీయపు నేర్పుకల్మిమై
చేయఁగనున్నదంతయును జేసి క్రమంబుగ వార లావలన్
పోయిరి తెల్వి లేని నను భూశయనంబునఁ జేర్చి భాస్కరా! ౨౩౯

ఉ॥ భూశయనంబునన్ గడియ పొద్దు చలింపకయున్న నాదుపై
ఆశ దొలంగెఁ జుట్టలకుఁ. హాయనుచుండిరి. కాని యింతలో
క్లేశములొందు వార లిల లేరని కన్నులు విప్పి చూచితిన్.
దేశము గొడ్డుపోవదొకొ నే ధృతజీవుఁడనైన భాస్కరా! ౨౪౦

శా॥ ఈ యారోగ్యవిహీనతం గుడుచువా రెవ్వారు ? దారిద్ర్యమున్
మోయంగాఁగలవార లెవ్వ ? రిడిమొంబో నాకుఁ దద్బ్రహ్మ దీ
ర్ఘాయుష్యంబు. ననర్థితుండతఁడు తా. ఆరోగ్యముం గూర్చి యెం
తో యభ్యర్థితుఁడీ. వటయ్యు నిడ వోహో దాని నో భాస్కరా!

ఉ॥ ఆవిధి ధాతయిచ్చిన చిరాయువు గల్గుటఁ జేసి యెంతయున్
చేవదొలంగియుండియును జీవముఁ బాయను నేను. వెండి ఛి
న్నావయవంపుఁ జర్మమది యల్లుకొనెన్ దివసాష్టకంబులో.
పోవఁగ నయ్యెఁ దద్వికృతి. పూర్వపుటాకృతివచ్చె భాస్కరా!

మ॥ చనితిం గాల్నడతోడఁ బంచదశఘస్రంబందునన్ బాగుచే
సిన యాడాక్టరునింటి. కాయన కడున్ శిష్టుఁ. డసిష్టాంబుస
ర్జను. మధ్వావనిదేవవంశజుఁడు. పేరన్ మాధవాచార్యుఁ. డా
ఘను కారుణ్యముకల్మి నింతతొరగా గట్టెక్కితిన్ భాస్కరా!

ఉ॥ ఆవిషయంపులోపమది యంతయుఁ దీఱెను గాని కాలితీఁ
పావిధిగానె యున్నయది. అండగ నీరమె మూలమైనచో
కొవ్వుచునుండె నడ్డెయది. పోవదు కావున నుష్ణమూలమం
చేవియొ మందు లీఁగడఁగె నింకను డాక్టరు నాకు భాస్కరా!

శా॥ ఎన్నాళ్లుండుదు మందుదించు నొకచో? ఏఁ భాగ్యవంతుండనా?
ఎన్నం బుట్టుదరిద్రుఁడన్. శిరముపై నెంతేని భారం బొకం
డున్నట్టుండను. ఇతరుల్ నడపు టాయున్నట్టి భారంబు. దా
ని న్నే నాఁపను శక్యమైనవఅకున్ నేఁటుంబుగా భాస్కరా! ౨౮౫

ఉ॥ మందుల మార్గములం గరము మామకమానసమందు రోఁతపు
ట్టెం దుద. కొన్ని మందులొ యిడెన్ భిషగాఘ. మనామయంబు పే
ర్మిం దయసేయు దీవనుచు మిక్కిలియాశను నిన్నుఁగూర్చి నే
వందలపద్యముల్ రమణ వ్రాసితి. రోసితి లోన భాస్కరా! ౨౮౬

ఉ॥ ప్రాకృతకర్మ మాఁగఁగల ప్రౌఢిమ వేల్పులయందు లేదు. స
మ్యక్కృతమైన యౌషధములందును లేదు తలంప. మాయచే
ధిక్కృతులౌచు భూజనులు దీనినొ దానినొ మొక్కి రాళ్ళకున్
మ్రొక్కి వ్రియప్రయాసలను బొందుచునుండ్రి వృథాగ భాస్కరా!

చం॥ అశుభ మొసంగుచుండెనని యూరయుకుండనె శుక్రుఁ దిట్టితిన్.
పరిమితబాధఁ జేయఁగదె భాస్కర! నన్ను ని దీనతన్ భవ
ద్వ్యశము ననేకధా పొగడి నైతిని వ్యర్థుఁడ. కాని కర్మమే
కుశలము దేనికిన్. పరులకున్ ముడిపెట్టుట భ్రాంతి భాస్కరా!

చం॥ కనుక శుభాశుభంబయిన కర్మ మవశ్యము ప్రాణికోటిచే
అనుభవితవ్య. మయ్యది యథార్థము. దీని నెఱింగియుండియున్
మన మతిచంచలంబగుట మార్గముదప్పితి. నీమసంస్తుతుల్
పొనరిచియుం బొనర్చి విఫలుండనె నైతిని నేను భాస్కరా! ౨౮౯

శా॥ భోగింపన్ వలె నాశమొందవలె నెప్డుంగూడఁ బ్రారబ్ధ. మే
ఆగం బెవ్వరికేను జేసితినొ మున్నద్దానికిన్ మాఱు ప
ద్రోగం బిట్లు కలంచుచున్నయది. ఆరోగ్యంబు తద్దుష్క్రియా
యోగంబుండినదాఁక గల్గ. దది యొప్డో నాకిఁకన్ భాస్కరా!

ఉ॥ అక్కట! న్యాయనిష్ఠురము లాడితి నిన్ను గుఱించి. చేసితిన్
న్యక్కృతి. ఆమయార్దితుఁడనై యిటులంటి. క్షమింపుమంటి. పై
మ్రొక్కుచునుంటి. అన్యులకు మ్రొక్కిన మ్రొక్కకయున్న నీకునే
మ్రొక్కకతప్పు. దన్వహము మ్రొక్కనె సంధ్యలయందు భాస్కరా!

శా॥ సంధ్యావందనమద్ది మామకనమస్కారంబు గాదందువే
సంధ్యాదేవత త్వత్స్వరూపిణియె. చిచ్ఛక్తిం ద్వదాకారఁ ద
త్సంధ్యన్ వార్చమి శూద్రుఁడై శతజనుశ్చంచాలుఁడౌ బ్రాహ్మణుం
డాంధ్యంబూని త్యజించుచుండెనతఁడి స్వాకర్మముల్ భాస్కరా!

ఉ॥ కావునఁ గష్టముల్ సుఖముఁ గర్మఫలంబులె యైననున్ ద్విజుల్
తావకసేవ సేయుటది తప్పదు. నేను ద్విజుండ. శాస్త్రపున్
త్రోవఁ ద్యజింప నక్షముఁడ. తోట్రిలకుండఁ దదధ్వమందునన్
పోవఁగలేమికిన్ మదిని బొక్కుచునుండెడివాఁడ భాస్కరా! ౨౫౩

ఉ॥ స్వప్రతిభానుసారముగ శాస్త్రవిధిం ద్యజియించి వర్తిలన్
భూప్రజ కున్న సిద్ధి? మఱి పొందునె సద్గతులన్? సుఖించునే?
విప్రుఁడు గూడ నేలొ కలివిస్తృతి నియ్యెడఁ గామకారతన్
సుప్రథితత్వముం బొరయఁ జూచుచునుండినవాఁడు భాస్కరా! ౨౫౪

శా॥ కాలం గీల్కొను చచ్చుతీఁపు త్రిశరత్కాలానకుం గూడఁ దా
మూలచ్ఛేదము గామిఁ జేయవలసెం బో కర్మవాదంబు లి
ట్లోలిం జాల శమించె నయ్యదియు. ఆ యుద్యంతమస్త్రంయమున్
మేలౌ వేదపుముక్కచిక్కినది. మేల్! మేలింకనౌ భాస్కరా! ౨౫౫

మ॥ ఉదయాస్తాద్రులమీఁదనున్నయపు డాయుష్ణాంశు ధ్యానించు కో
విదుఁడౌ బ్రాహ్మణుఁ డొందుసర్వశుభముల్ వేడ్కల్ పిసాళింపనం
చదిరా యాశ్రుతి చెప్పుచున్నయది. ఇం కాతీరె ధ్యానింతు. నా
పద మానిప్పటియట్లు, తక్కు తెగుళుల్ బాధింపవో భాస్కరా! ౨౫౬

మ॥ ఒకయారోగ్యమె యిత్తువీవనెడి యార్యోక్తిం గనుంగొంటిమున్.
సకలం భద్రమటంచు నీశ్రుతి యనుంగా! నీయుపస్థానమం
దిఁక మేలైన నహాన్యతేప్రభృతు లెన్నేనిన్ భవద్దీయమా
న కళారోగ్యచిరాయురాదికముల న్గాన్పించెడిన్ భాస్కరా! ౨౫౭

శా॥ ఆ క్రివ్యాద్గురుఁడబ్దపుంద్రియము నన్నర్థానఁ బ్రాణాన దుః
ఖాక్రాంతుం బొనరించినాఁడు. చనినాఁ డంతర్దశానాథుఁ డీ
వై క్రాల్యాలముగూడనైనయదియి. స్వారోగ్యముల్ భాగ్యముల్
నీకీర్తిగంటనుజూచుమాత్రిఁ గలుగున్ లే నాకిఁకన్ భాస్కరా!

శా॥ ఆరోగ్యంబును గోలుపోయి యొకమూఁడబ్దంబులుర్ నీస్తుతిర్
ప్రారంభించి యొకబ్దముర్ గడపఁగానయ్యెర్. కృతాచారసం
స్కారుండైన పరాశరుం డనె "కలౌ సంవత్సరే" యంచు. నీ
కారుణ్యంబున రోగవర్జితుఁడనేఁ గానే యికర్ భాస్కరా! ౨౫౯

శా॥ నాయారోగ్యముఁగూర్చి నేను నిను దైన్యంబూని కొండాడుటల్
న్యాయంబా టటులుండ నాదు హితులున్ నర్ గూర్చి నీస్తోత్రముర్
చేయంబూనిరి. వారికోసమయినన్ శీఘ్రంబుగా నాయెడర్
నీయౌదార్యముఁజూపు. డాదు నిఁక నేర్ నీరోగుఁడర్ భాస్కరా!

ఉ॥ ధీయుతుఁడున్ బిసే యవనిదేవుఁడు సత్కవి యైన రామసు
బ్రాయుఁడు నస్మదర్థమయి రాఘవుమీఁద ననేకపద్యముల్
వ్రాయఁగడంగినాఁ. డతని వ్రాఁత లతండు ననేకథా వృథా
చేయఁడనామయంబునిడు. శ్రీయునుగూర్చెడి నాకు భాస్కరా!

చం॥ అతఁ డతిభక్తితోడఁ గవితాతిశయంబును జూపి జానకీ
పతిశతకంబునుం దనదు పట్టికి భార్యకు నాయు విచ్చి ప్రో
చుతమని వేంకటేశ్వరుని స్తోత్రము సేయుచు నింక నొక్కఁడౌ
శతకము వ్రాసినట్టి బుధసన్నుతుఁడున్నతుఁ డెన్న భాస్కరా!

శా॥ లో రంజిల్లిన నాపదల్ తొలఁచుఁ దా లోకాభిరాముండు త
చ్ఛ్రీరాముండు. సమస్తసంపదలునుం జేకూర్చు. లోకత్రయా
ధారుం డద్భువదూరుఁగూర్చి యసకృద్దండంబు లర్పించి పూ
ర్ణారోగ్యంబునుబొందు కాలమది యత్యాసన్నమో భాస్కరా! ౨౬౩

మ॥ ఘనుఁడౌ రాముఁడు రాఘవుండు. రఘువో కాకుస్థుఁ. డాసత్కకు
స్థుని దిక్ష్వాకునృపాలు నన్వయము. తత్త్రోణీధవాగ్య్రుండు నీ
మనుమండౌ మను నాత్మజాతుఁ. డిటులర్ త్వష్టృపుత్రికాజాని త్వ
జ్జననంబందె జనించె. కాఁడు పరుఁ డెంచర్ నీకుఁదా భాస్కరా!

శా॥ ఎన్నం ద్వత్ప్రియతాన్వవాయభవుఁడౌ కాకుత్స రాముండు సా
క్షాన్నారాయణుఁ. డంబుజాసనమునం గ్రాలుర్. భవన్మండలం
బు న్నిత్యంబు నలంకరించు. అతఁడేపో ధ్యేయుఁ డార్యాళి. కా
వెన్నర్ సన్నుతిసేయుచుంటి. నిడులే వే సౌఖ్యముర్ భాస్కరా!

ఉ॥ వేని యొడల్ హిరణ్మయము వేని మెడన్ మను హీరహారముల్
వేని శిరశ్శ్రివోంసముల వెల్గుఁ గిరీటసుకుండలాంగదాల్
వేని కరంబులన్ సతము వీడకయుండెడు శంఖచక్రముల్
వాని కనామయంబునిడ వందనము ల్పొనరింతు భాస్కరా! ౧౬౬

శా॥ కాఁడవ్వాఁడును యుష్మదన్యుఁ డరయంగా. సూర్యనారాయణుం
డేడే వాఁడు పరుండెమైన? అగు దీవే వాఁడు నవ్వాఁడె నీ.
వీ డెవ్వాఁడును గాఁడు నీకు రుజ మాయింపన్. కటాక్షించి నా
వాఁడే పీఁడని రోగశేషము శమింపం జేయవే భాస్కరా! ౧౬౭

చం॥ ప్రజలను బూర్వజన్మకృతపాపమె యేచెడి వ్యాధిరూపునన్.
ద్విజులకుఁ జేయు దానములు వేల్మి జపంబు సురార్చనంబు భే
షజములు దాని శాంతికగు సాధనముల్. భుజియించుచుంటి భే
షజము. సురార్చనంబు తగ సల్పుచునుంటి స్తుతించి భాస్కరా!

మ॥ వరకో పీసము నిల్చియున్నయది నా పాదంబునన్ నొప్పి. ఉ
ద్ధురమై వేఁడిమె పీడ దించుకయు. ఆదుర్వ్యాధియే మూల మీ
చరణవ్యాధికి. కాన నెట్లయినఁ దత్సంహారముం జేసి తేన్
సురుగుం బూర్తిగఁ గాలితీఁపు. బలముం దో నబ్బెడిన్ భాస్కరా!

ఉ॥ దీనుఁడ. సూను లర్భకులు. దిక్కుఁక నెవ్వరు లేరు. ఉష్ణము
క్షీణ ప్రశామ్య తేయనుట నిక్కముగాఁగల. దట్లుగాన నె
క్లైనియు వేఁడివేల్పవగు నీవె సమస్తము చక్కగాఁగ నా
మేనఁగలట్టివేఁడిని శమింపఁగఁజేయఁగనాను భాస్కరా! ౧౭౦

చ॥ ఒలసెను వేఁడినుండి జిలయుం బ్రికృతంబు. భరింపఁజాల నా
గులగుల. గోకలేక నునుగోళ్ళను దోళ్ళగుచుండె. రేఁబవ
ళ్ళొలికెడి రక్త మంగములనుండి. శరీరము పుండ్లతోడ సం
కులమును నీరసంబు. కనుగొమ్మిటు నాదురవస్థ భాస్కరా! ౧౭౧

ఉ॥ ఈదురవస్థ నా యొకనికే యననేటికి? నాదు పత్నికిన్
గాదిలిబిడ్డ లందఱికిఁ గల్గెను. కాని యొకండు చెప్పె మీ
బాద దొలంగుకాలమది ప్రాప్తముకావున నీవిధంబుగన్
మీఁదికిఁబొంగె రోగమని. మిక్కిలి సంతసమయ్యె భాస్కరా!

శా॥ మూఁడబ్దంబులనుండి నన్ గలఁచు పెన్వ్యాభతంబు పోతంబులన్
కూడన్ నేఁడు సమాక్రమించినది. ఆకువ్యాధియే వేఁడి. తా
పాడైపోవనె యద్ది పొంగినదిపో పామాకృతిం బైకి. నీ
వేఁడిన్ సైఁపఁగలేక యీవల కిటుల్ వెళ్ళంగనా భాస్కరా!

మ॥ అల వర్ధించుచునున్న వాఁడు తనవాఁడై యుండ నేబంతిలో
పలఁగూర్చుండిన నేమితక్కువ? జగద్బంధుండవైనట్టి నీ
అలఘుప్రేమను మూపయిం గలుగ మాయారోగ్యభాగ్యంబు ల
గ్గలమే యయ్యెడిఁగాని యున్నె కొదవిక్కంబారయన్ భాస్కరా!

మ॥ కృప యుత్పన్నము కానియంతవఱకే కీర్తించియో కొల్చియో
ఉపచారంబులు చేయఁగావలయు. నిం కుత్పన్నసౌహార్దులై
నపయిం గైతవ మౌపచారికము. కానన్ సుప్రసన్నాత్మ నీ
ఉపచారంబులు కట్టిపెట్టుదును నేనుచ్చైఃకరా! భాస్కరా! ౧౭౫

ఉ॥ మిత్రుఁ డటంచు నిన్ శ్రుతియె మిక్కిలి పేర్కొనుచుండెఁగాన స
ర్వత్ర స్వమిత్రభావమును వారక చూపన చూపుచుందు. వే
స్తోత్రముతోడి యక్కఱయు సుంత కనంబడ. దందు రోగయు
గ్గాత్రునిపట్ల మిత్రుఁ డధికంబుగఁజూపఁడె మైత్రి భాస్కరా! ౧౭౬

మ॥ అతి సర్వత్ర వివర్జయేత్తనడి యయ్యార్యోక్తి పాటించి యీ
స్తుతి సంపూర్ణముసేయుచుంటి. ఇఁక నా సూనుత్రియుం బేను నా
సతి నీయగ్గము. మత్కుటుంబమునకున్ సంరక్షకుం డీవె. క
ల్గుత మారోగ్యము తీఱుతన్ వ్యధలు. శ్రీలుం గూడుతన్ భాస్కరా!

గద్య॥ ఇది శ్రీమ జ్జగద్గురు గురుకరుణాకటాక్ష సంప్రాప్తోభయభాషా
పాండిత్య రసవత్కవిత్వనిధాన హారితసగోత్రోద్భవ
లక్ష్మీనారాయణ పేరమాంబికా గర్భశుక్తిముక్తా
యమాన విద్వత్సభావిష్కృతావధాన
విధాన జానపాటి పట్టాభిరామాభి
ధాన విలిఖితంబగు నారోగ్య
భాస్కరము.

చంద్రికా ముద్రాశాల – గుంటూరు.

శా॥ అస్మత్ప్రార్థననుండియో మఱి మదీయప్రార్థనం జేసియో
భస్మీభూతము పిక్కటిఁపు. కలిగెఁ భద్రంబు. కానీ జనుల్
సస్మేరాస్యులుగా నిఁ కేరుజయు నాసాన్నిధ్యముం జేరనీ
కస్మజ్జీవితశేషముఁ నడుపుమయ్యా సూర్యనారాయణా !

ఆ॥ షష్టిపూర్తియయ్యె. సప్తతి యాయువం
టంతవఱ కనామయం బొసంగి
అప్పు సుతుల కొప్పఁజెప్పకయుండ నీ
లోనఁ జేర్చుకొనవె లోకమిత్ర !

తప్పొప్పులపట్టిక.

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
౨	౧౪	జాదకుండనే	జూడకుండనే
3	౨౦	బా ఔదుఁగాదె	చాఁ బెదుఁగాదె
౬	౧౯	పట్టల	పట్టుల
౪	౫	దిన్నగ	జిన్నగ
౯	౬	వ్రాయఁగ	చెప్పఁగ
౧౦	౭	వడవడి	వడివడి
	౨౧	జంఘవే	జంఘముఁ
౧౧	౨౦	గావి	గాని
౧౨	౨	నవెంతయు	నద్వెంతయు
	౧౧	దూరమేనియ	దూరమేనియు
	౨౪	లాగుడునకావల	లాగుడునకంటెను
౧౪	౨౫	యార్చినవాఁడు	యూర్చినవాఁడు
౧౫	౨౮	ప్రస్తావంబున	ప్రస్రావంబున
౨౧	౨	బిశ్లేలఁ	బిట్టేలఁ
	౪	ననర్హుఁడఁ	నశక్తుఁడఁ
౨౨	౧౫	నద్దు	సద్దు
		పీఠికలో	
2	22	శేయస్కరము	శ్రేయస్కరము
4	11	మీకింతను	మీకింకను
5	12	పద్యపద్యమునం	పద్యమునం
7	2	నీఱగుచున్నది	నీరగుచున్నది
8	16	వాటిల	వాటిల్ల

— హుతాశనస్తుతి —

చం॥ అయినది భాస్కరస్తుతి. అనామయమిచ్చె నతం. డింక భవ
ద్దయ సముపార్జితవ్య. మది తద్ద ఘటించినఁగాని నేను తప్మొ
పయి కరుదెంచు కార్యము శుభంబుగఁ దాఁబరిపూర్తిఁజెంద. దా
రయవలె నాస్థితిక్ వృజినరాజినిషూదన! శ్రీహుతాశనా! ౧

ఉ॥ ఏటికొ తా సృజించె జగదీశ్వరుఁ డొక్కఁడయ్యె వెలుంగకి.
క్లేటికొ బ్రహ్మ విష్ణువు మహేశ్వరుఁ డిందుఁడు సూర్యుఁ డగ్నినా
కోటికిదాఁటు వేషము లకుంఠితశక్తిమెయిన్ ధరించె. ఈ
నాటకమంత వ్యర్థమని నామదిఁదోఁచెడిగా హుతాశనా! ౨

ఉ॥ వేసెను బెక్కువేషములు వేడ్కమెయిన్ మును తానె. లీలమై
వేసినవేషమిద్దియను వేత్తృతరుం బెడఁబాసె పెన్క. ఆ
యాసపడం గడంగె నిపు డక్కట! ఎందుకువచ్చు ఘోమ? బల్
మోసముసంభవించె. పడె మోహసముద్రమునన్ హుతాశనా! 3

ఉ॥ ఒక్కఁడు సూత్రధారుఁడు మఱొక్కఁడు రాజు ప్రధాని యొక్కఁడై
చక్క నటించుగాక. ఇది సాంఘికనాటకమం చెఱింగి తై
తక్కయటంచుఁ దక్కొరులఁ దారె నటింపఁగఁజేయుచుండ్రిగా.
కక్కట! వారలందఱును నన్నెఱుఁగంగలరే హుతాశనా! ౪

ఉ॥ అట్టు లెఱుంగనట్టిరులయందున నేను నొకండఁగానఁ గ
న్పట్టఁగలేక తత్త్వమును బెండ్లము బిడ్డలటన్న భ్రాంతి ను
న్నట్టిఁడనై తదర్థముగ నర్థముగూర్చ యతించు చర్థనన్
దొట్టి వినీచకృత్యములఁ దుందుడుకై తిఁగదే హుతాశనా! ౫

చం॥ ఇదివఱ కెన్నిజన్మముల నెత్తితినో యటఁ గానిచేఁత యె
య్యదియెది యాచరించితినొ యాదురితంబున కర్థహీనమా
ఉదవసితంబునం దుదయమొందితి. చెందితిఁ బెక్కుకష్టముల్.
తుదకు ఋణాలపాలయితి. త్రోవ యిఁకెయ్యదొకో హుతాశనా!

చం॥ వసుధఁ గొమాళ్ళకెల్ల ఋణవత్పిత శత్రువటందు. రందులో
నిసుఁగులు మత్కుమారకులు. నేను ఋణంబును దీర్పకుండనే
అసువుల వీడినన్ ఋణదు లాకసిగందుల నాదునింటిలో
మసలఁగనీయ. రాపిదపమాట వచింపఁగదే హుతాశనా! ౭

ఉ॥ నిన్నడుగం బనేమియన నీ కెసలారు హిరణ్యరేతుఁడం
చెన్నికగన్న యాహ్వయ. మింకేరికి లే దది. నేతిబీర కా
యన్నవిధంబుగాక యది సార్థకమై మనునట్లు నన్ను సం
పన్నుని జేయుఁడీవనుచుఁ బ్రశ్న మొనర్చితి నిన్ హుతాశనా! ౮

ఉ॥ వడ్డికినిచ్చి యొడ్డ యిలువాకిలు లగ్గముఁ జేసికొందమున్
చెడ్డతలంపుతోడ నినుఁ జీఱి నుతింపను. మత్కుటుంబ మే
యడ్డములేక నైహికము లన్నియు నొందుట కర్హవిత్త మే
ర్పడ్డ నదే ఘనంబనుచు భావనచేసెదఁ జూ హుతాశనా! ౯

ఉ॥ అప్పదితీర్పఁగావలయు నన్నిటికన్నను మున్నుఁ. లేనిచో
ముప్పుఘటిల్లఁగాఁగలదు. మున్పటిమాన్యము ముంచకుంచు లే
ఇప్పుడు మాన్యమిచ్చినటు లెంతు. ఋణే శుచిమంచుఁ గృష్ణుఁడే
చెప్పఁడె పూర్వమందున శుచీ! కృతసర్వరుచీ! హుతాశనా! ౧౦

ఉ॥ ఆర్జితమే యలంతి భువి. అయ్యదికూడ ఫలింప దంతగా
ఊర్జితవృష్టిలేక. ధరయుం గడుఁ దగ్గ ఫలించుదాని. కీ
తిర్జతయయ్యె నొక్కొకను. దేశము నార్థికమైన దుస్థితిన్
జర్జరితం. బిఁకెవ్విధము సంస్కృతి నీఁదఁగలన్ హుతాశనా! ౧౧

ఉ॥ కాన ఫలింపఁజేతొ మహి. కల్గఁగఁజేసెదొ మేటి రాజస
న్మానము. నాదుపత్రికకు మంచిప్రచార మొసంగఁజేసెదో
దేనిని సల్పెదో సలిపి తీరిచి యుప్పు కుటుంబరక్షకున్
న్యూనత లేకయుండునటు లోమఁగదయ్య ననున్ హుతాశనా! ౧౨

చం॥ ఎఱుఁగను నీచయాచనము నేఁ బ్రథమంబుననుండికూడ. ఆ
తెఱఁ గిపుడిప్డు పూనినను దీరదు నాదు మనోరథంబు. ఏ
నరపతియందొ చొచ్చివెస నన్ ఫలితార్థుని జేయఁజూడవే
వరమదయాధనా! పతితపావనసంహననా! హుతాశనా! ౧౩

మ॥ ధనమిచ్ఛేత్తు హుతాశనాత్తను నుడిం దత్త్వజ్ఞులైనట్టి య
మ్మునివర్యుల్ లిఖియించియుండిరి. ధనమ్మున్ భక్తు లర్థింప నీ
యనిచో నేమిటి కిట్లు వ్రాయుదురు వా. రట్లౌట నీయర్థి నిన్
ధనయాచ్ఞం బొనరించె. తీర్పఁగదె నాదారిద్ర్య, మో పావకా!

గ్రంథకర్త.

2-1-53

Rs. 0-80